

A lekipásztornak imádkoznia kell.

Nagy dolog a lekipásztorság, mert az a lélek körül jár, melynek váltsága oly drága, hogy azt senki meg nem adhatta, hanem az Isten fiának kellett meghalnia érte; és ha valamelyik a lekipásztor miatt elvész, az Isten annak kezéből kívánja azt meg. Azért is, ha valakinek vigyázónak és szorgalmatosnak kell lenni a maga hivatalában, a lekipásztornak különösen és kiváltképen való módon vigyázni kell magára és minden tiszteire, hogy ha vész is el a reája bízott lelkek közül, annak ő semmi részből oka ne legyen. E végre hát:

1. A lekipásztor feddhetetlen legyen a sz. Pál apostol kívánsága szerint. Mely nem azt teszi, hogy tökéletes és minden hiba nélkül való legyen. Mert noha kívánatos és gyönyörűsége dolog volna az, de mindezt inódbon né iázaéletben. Nem is azt teszi, hogy a lekipásztor olyan legyen, ki ellen soha senki semmi gonoszt ne mondjon, mert a gyalázó, rágalmazó, hazug nyelvek szent Pál apostolra is elégszer kiöntötték gonosz mérgöket. Mennyivel inkább más közönséges lekipásztorok el nem kerülhetik azt. Hanem azt teszi: hogy a lekipásztor úgy viselje magát és úgy éljen, hogy méltán és igazán semmi gonosztságot ne lehessen szemére vetni.

2. A lekipásztor jó példát adjon nyájának a szent életben és jó cselekedetekben. Mert aki szájával jóra tanít, életével pedig ellenkező példát mutat, többet ront, mint épít; mivelhogy életének jobban hisznek az emberek, mint beszédének. E végre józan, mértékletes, tiszta életű, alázatos, tűrő, békesség szerető, a méltatlan szenvedésekben is maga túrtető, adakozó, Istent és felebarátit szerető, Istenfélő és könyörülő legyen. Ellenben távoztassa a tobzódást, részegséget, kevélységet, haragot, versengést, kegyetlenséget, bujálkodást, világiasságot, testiséget, fősvénységet, igazságtalanságot, szeretetlenséget és az isteni félelemmel s kegyességgel ellenkező minden beszédet és cselekedetet. Mindezeket eltávoztatni, ugyan tartoznak nemesak a lekipásztorok, hanem minden közkeresztyének is; de a lekipásztorok nem-

csak azért tartoznak azzal, hogy keresztyének, hanem annak fölötté azért, hogy ők Isten sáfárai, a Krisztus követői, a gyülekezet angyalai, hitnek és megtérésnek hirdetői, a mennyország útjának mutatói.

3. A lelkipásztor prédikálja az Isten beszédét, rajta legyen mind alkalmas, mind alkalmatlan időben, feddődjön, dorgálódjon, intse a hallgatókat minden szelidséggel és tanítással. Hirdesse az Istennek minden akaratát. Ne prédikálja magát, hanem a Krisztust, azaz: nem a maga ajándékinak, tudományának, ékesen szólásának mutogatására és az emberek előtt való dicséretnek s kedvességnek keresésére igyekezzék a prédikálásban, hanem a Krisztus országának terjedésére, a hallgatóknak épülésére és idvességére.

4. A lelkipásztornak ki kell kelni a nép között uralkodó bűnök ellen, nem kell elnézni a bűnösöket; annyival is inkább nem kell magát azoknak rossz szokásaihoz és erkölceihez legkisebbnyire is alkalmaztatni, hanem meg kell azokat intenie, dorgálnia nem csak közönségesen, a prédikációkban, hanem személy szerint is magánosan; még pedig személyválogatás nélkül, akárminemű állapotuk legyenek, de minden szelidséggel.

5. A lelkipásztor nagy szeretettel viseltessék a pásztorsága alatt levő nyájához és semmitől se vonogassa magát, valami annak hasznára való. Személyválogatás nélkül kell annak szeretni/hallgatóinak lelki szükségüket nem kell nagyobbra becsülnie, mint a szegényét; hanem egyformán kell kívánni és munkálni mindeniknek idvességét.

6. Szükséges, hogy a lelkipásztor a nyájának könyörgését minden nap Isten elébe vigye, annak szükségeit az ő kegyelmének királyi széke előtt bejelentse, kérje arra a szükséges áldásokat és kegyelmeket; az elvett kegyelmekért pedig annak nevében és képében hálákat adjon. És eképen a lelkipásztornak nemcsak Isten szájának kell lenni a néphez a prédikálásban, hanem a nép szájának is Istenhez a könyörgésben.

7. A lelkipásztornak nem kell megelégedni azzal, amit tud, hanem szüntelen tanulnia kell és minden nap többre-többre kell igyekeznie, kivált azokban a tudományokban, melyek lelkipásztori hivatalára közelebbről tartoznak. Mindenek felett pedig olvasni és vizsgálni kell annak az Isten beszédét.

8. A lelkipásztor az ő nyája között levő iskolákra, mint annak veteményes kertjeire vigyázzon, hogy azokban a gyenge ifjúság szorgalmasan és gyümölcsösen taníttassék a keresztyén vallás fundamentumára és a kegyesség csepegtettségébe szívökbe. E végre intse s kényszerítse a gondatlan

szülőket, hogy azok gyermekeikkel szorgalmasan gyakoroltassák; az azokban lévő tanítókat is nógassa és serkentse, hogy hivatalukban hűségesek és szorgalmasak legyenek.

9. Szükséges, hogy a lelkipásztor békéltető, békesség-szerző legyen. Midőn nyájában a férj és feleség, az atyák és fiaik, az atyafiak, rokonok és szomszédok között, a felebarát és ellenség között ellenkezések és versengések támadnak: a lelki pásztornak, mint a békesség fejedelme szolgájának, közbe kell magát vetnie és minden okosságát s kegyességét elő kell vennie, hogy azokat békességre s egyességre hozza. Amely időt ebben eltölt, nem tölthetné azt jobb dologban, amely munkát erre fordít, nem fordíthatná azt hasznosabb dologra.

10. Szükség, hogy a lelkipásztor a keresztviselés alatt levőket, akárminemű nyomorúságban kesergőket, a hitben erőtlenekeket, bűneik miatt szorongatottakat, hánykódókat, kételkedőket, sérelmes szívűeket bátorítsa, oktassa, tanácsolja, biztassa, erősítse, vigasztalja. A szegényekre, ügyefogyottakra különös gondja legyen, hogy azok a hívek szeretetének és könyörületességének munkái által vigasztaltassanak és tápláltassanak. A betegekhez, halálhoz közelítőkhez készen és örömet elmenjen, hogy azokat a szükséges oktatásokkal és vigasztalásokkal megújítsa, készítse és azokért s azokkal az Istennek imádkozzék.

11. A lelkipásztornak a földi gondoktól és világi szorgalmatosságoktól szabadosan kell magát tartani. Nem úgy ugyan, hogy minden házi gondról és minden földi gondoskodásról teljességgel letegyen, mert ha háznépnek feje, tartozik arról gondoskodni is. Hanem az olyan gondoktól kell elvonni magát, melyek a lelkipásztori hivatalban hátramaradást szereznének, mineműek a gazdagulásnak kívánásából származó kereskedések, nyerekedések, sok idővel, bajjal, gonddal, busongással járó foglalatosságok s majorkodások. Az ilyenek, nem lehet, hogy sokfelé ne vonják az ember elméjét és nem lehet, hogy ártalmasok ne legyenek a lelkipásztorságban, mely egész embert és egész ráadást kíván. Azonban illetlenek is azok a lelkipásztori hivatalhoz és fősvénységnek, világhoz való rendeletlen ragaszkodásnak jelei. Azért mondja sz. Pál; hogy a lelkipásztornak nem kell lenni nyereségnek rútul kívánójának, hanem idegennek kell lenni a fősvénységtől.

12. A lelkipásztor nem lágy melegen nem immel-ámmal és unalommal forgolódjék a maga hivatalának dolgaiban, hanem buzgósággal, hűséggel, vidámsággal és minden erővel. Semmi eszközt és alkalmatosságot el ne mulasszon, semmi munkát ne sajnáljon, semmi bajtól ne irtózzon a végre, hogy

Krisztus országa terjedjen és a hallgatók lelki java s idvessége előmozdítottassék. E végre minden lelkipásztori foglalatosságaiban nem az emberekre, hanem az Istenre nézzen, ne csak azon igyekezzék, hogy az embereknek tegyen eleget, hanem kiváltképen, hogy az Isten helybenhagyását és dicséretét nyerhesse el, ezt forgatván mindenkor szívében és szájában sz. Pállal: En keveset gondolok azzal, hogy emberi ítéltben ítéltettem, az Úr az, ki engemet megítél.

13. A lelkipásztor igen eszes és magát meggondoló legyen magaviselésében és minden cselekedetiben. Mert nincsen egy hivatal is, amelyben annyi közép nehéz útat kellene tartani, mint a lelkipásztorságban. Nem kell annak sem felettébb lágynak, sem felettébb keménynek lenni, hanem középúton kell járni. Nem kell abban sem nagyon reá tartani magát, sem felettébb kiereszkedni, hanem középútat kell tartani. Nyájasnak is kell abban lenni, de nagyon közönségessé sem kell magát tenni; buzgónak kell abban lenni, de nem haragosnak és erőszakosnak; emberségesnek kell lennie, de nem hizelkedőnek; tűrőnek és szelidnek kell lennie, de nem magát elhagyónak és mindent elnézőnek, hanem közép útat kell tartani és így a többi.

14. A lelkipásztor el ne kedvetlenedjen s igyekezetét félbe ne hagyja, ha kevés hasznát és gyümölcsét látja is munkájának; hanem mindenkor azt gondolja meg és azt tartsa maga előtt, hogy az Isten véghez viszi, az ő általa a maga munkáját, melyet véghez akar vinni; ő maga pedig menti a maga lelkét és azt cselekszi, hogy mindeneknek vértől tiszta legyen. Sőt nem kell a lelkipásztornak elrettenni és elállani hivatalának kötelességeitől, ha amiatt kár, gyalázat, szidalom, üldöztetés, számkivetés, nyomorúság követi is őtet. De még arra is mindenkor késznek kell lennie, hogy életét is letegye, mikor a Krisztus dicsősége kívánja, azt mondván szent Pállal: Semmivel nem gondolok, az én életem is nekem nem drága; csak elvégezhessem örömmel az én futásomat és a szolgálatot, melyet vettem az Úr Jézustól.

15. A lelkipásztornak foglalatosságnak és buzgónak kell lenni az imádkozásban. Ugyanis nem lehet, hogy sok foglalatosságok ne essenek terhes hivatalának folytatásában, emberi erőtlensége miatt. Oh, mily szükséges hát kérni szüntelen azoknak bocsánatát! Nem lehet, hogy magától alkalmas és elégséges legyen; az Isten kegyelmére különös szüksége legyen. Oh, mily szükséges azért szüntelen kérni azt! Nem lehet, hogy hasznos és előmeneteles legyen munkája az Isten áldása nélkül; oh, mily szükséges hát szüntelen esedezni az áldásért! És nem lehet kételkedni felőle, hogy az evangyéliumi szolgálat gyümölcstelen voltának egy nagy oka az, hogy a

lelkipásztorok, ha sokat munkálkodnak is, de keveset imádkoznak. Az Izrael fiainak, az Amalekiták ellen való minden erőlködése hiábavaló lett, mihelyt Mózes felemelve nem tartotta kezeit az égre. Ez azt mutatta, hogy a segítség onnét felülről jő és hogy az Isten áldása nélkül minden munka haszontalan. Szükség azért, hogy a lelkipásztor is felemelve tartsa kezét és szívét az Istenhez és a könyörgésben szorgalmatos legyen, kérvén szüntelen a kegyelmet, erőt, segedelmet, áldást és előmenetelt a Krisztusnak ezen drága ígéreteiben való bizodalommal: Bizony, bizony, mondom néktek: valamit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja néktek. Kérjetekek és megadatik tinéktek, keressétekek és megtaláljátok, zörgessetekek és megnyittatik néktek.

S z i k s z a y: „Keresztyén tanítások.“
c. munkájából.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ifjúsági vezető-konferencia.*

— Tahi, 1927. szeptember 1—5. —

A magyarországi három (számozott) keresztyén ifjúsági mozgalom közül (M. E. K. D. Sz., Soli Deo Gloria és Keresztyén Ifjúsági Egyesület) legrégebb a *Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség*, vagy újabb nevén *Pro Christo Diákszövetség*. Ennek s a körébe tartozó fiú- és leánybibliköröknek vezetői gyűltek össze f. év szeptember első öt napjára, Tahiban, (ahol a Szövetségnek állandó táborhelye van), vezető-konferenciára, melynek leírását az alábbiakban adjuk. (Magát a Diákszövetséget, mind történelmi, mind jelenlegi areulatóban, élénk tárják az előadások.)

A vezető-gyűlés szept. 1-én este nyílt meg egy áhitattal, a táborfűz mellett, az első íge a Diákszövetség jelígeje Ján. XV. 16. alapján az egybegyűlt, (mintegy harminc főnyi felerészben fiú, felerészben leány főiskolás) kis sereg előtt. *Olt Károly* bölcsész, a M. E. K. D. Sz. jelenlegi ügyvezető titkára beszélt a kiválasztottság dicsőségéről és elkötelezéséről.

Másnap a Római lev. III. 10—18., VII. 14—25. alapján *Dr. Hilscher Zoltán*, a M. E. K. D. Sz. új elnöke, igyekezett megvilágítani az első kérdést: *ki vagyok én?* Rámutatott, hogy a legtöbb a hazugság önmagunkkal szemben. Ez a legtöbb vétünknek s a Krisztus ügyéért való odaadásunknak is a legelső oka. A rövid, felrázó és gondolatkeltő reggeli áhitatot hosszabb *egyéni bibliatanulmányozás* követte, amikor elszéledve a közeli erdő fái közt, kiki elmélyedhetett esőndes önvizsgálatában. Ezután közös imaórára gyűltünk össze.

A délelőtt folyamán három rövid előadás volt, eszmecserével. *Dr. Major László* (éveken át volt ügyvezető titkár) a *munkakezdés feltételeiről és módjairól* beszélt. A samáriai asszony történetéből (Ján. 4.) kiindulva, mindenkifölött a természetességet hangsúlyozta. Aki munkát kezd, az előbb találkozott Krisztussal. Tanulmányozza az írást. Tanul. Munkáját beosztja. Szereti, akiket vezetni akar, felelősséget érez

* Ezt a beszámolót gyakorlati felmutatása gyanánt közöljük az ifjúsági munka módszerei kérdéseinek, bár itt elsősorban a középiskolás munkáról van szó.

íranta. Alázatos, hívő, türelmes, kitartó, tudja, hogy a saját élete is épít, vagy ront. Az eszmecsere értékesebb gondolatai voltak: kezdjük imádkozással. Ne aggódjunk az eredményért: nem a mienk, Istené a munka. *Lapu Irén* orvostanhallgató a *leányközépiszkolás munkáról* beszélt. Elmondotta, hogy ilyen munka van. A munkát feltétlenül olyan kezdje, akiben sok szeretet van. Vezetőnek legalkalmasabb a főiskolás diák: A felnőtt már tulságosan nagy tekintély. Előadások helyett jobb eszmecsereket rendezni. Ha bibliakör alakult, vegyünk fel a tagok gondját, foglalkozzunk minden bajukkal. *Pap Géza*, a *fiúközépiszkolás munkáról* beszélve hangsúlyozta, hogy az egyik legnehezebb munka, de egész jövődönk függ tőle. Célja Krisztushoz vezetni, beleállítani az egyházi és nemzeti életbe. Módjai: mindenekelőtt érdeklődés és lelkesedés teremtése. A középiszkolás minden új iránt fogékony, különösen az uralkodó eszmék iránt. Az örökölt hitnél vagy felekezeti öntudatnál ragadhatjuk meg leg hamarabb őket. Mutassuk fel egyházunk éleltségét s aztán a Bibliában a tökéletes egyház képét. Először a *kollektív ideál* felmutatása szükséges s csak azután az *egyéni életeszmény*. Krisztust is mint hőst látják meg előbb s csak azután mint személyes Megváltót. Az eszmecsere folyamán szó volt az ifj. irodalom, konferenciák és cserkészet szerepéről a középiszk. munkában.

A délutáni szünet elteltével *Dr. Victor János*, a M. E. K. Dsz. régi elnöke adott rövid tájékoztatást a *Világdiákszövetségről*. A XIX. száz. második felének forrongásából született, a kilenvenes években. Svédországban, *Vadstena-ban* jött létre. Azóta óriásit haladt. Szervezetében ma minden mozgalom külön van képviselve s teljes autonomiával éli a maga életét: a Világsszövetség nem valami felső hatóság. Másodévenként rendezi világkonferenciáit. Állandó munkáját egy 20 tagú végrehajtóbizottság intézi. Hivatalos lapja az angol „*The Student World*“. Elnöke *J. Mott* lemondása után *L. Henriod*. Az eltelt harminc évnek hatása meglátszik különösen a külmiszsió fellendülésén, a szociális kérdések előtérbe kerülésén és a keresztyén egyházak összefogásában. A következő előadást ugyanesak Victor János tartotta. „*Az Ó-Testamentum lelke*“ című tanulmányának első részeként a *látomásokról* beszélt. Az Ó-T. lelkét sokkal nehezebb megtalálni, mint az Új-Testamentomé. Gazdag látomásokban. Ilyenek: az egyistenhit, az Isten élő hatalma, erkölcsi célja az emberrel, a kiválasztás gondolata, a bűntől való mentesség, a bűn átka, a megváltás, a szenvedés, az örökélet, az Isten uralma. E látomások egyesesen Krisztushoz vezetnek, Benne nyernek teljes értelmet, igazolást. Végül este a tábortűznél újra üzent Isten ígéje. Dr. Hilscher a Máté XI. 29—30. alapján a Krisztus ígéről beszélt.

Szept. 3-án a reggeli áhitat a János ev. XVII. része alapján e kérdést állította elénk: *Kicsoda Krisztus?* E gondolatok vezették magános elmerülésünket, mely után újra imára gyűlt össze a tábor. Majd *Olt Károly a személyes munkáról* tartott előadást. Az egész evangéliumi munkában ez a legfontosabb: a munka ott, ahol lélek áll lélekkel szemben. Két ága van: 1. az egyént kiemelem a tömegeből s 2. belehelyezem újra a közösségbe. Első lépése a munkának: önmagunk megismerése, Jézushoz mérése. Azután jön: megismerni a diákokat. Felfegyverezni tudással, bibliaismerettel. Olyannak kell lenni, mint Pál: zsidónak zsidó, görögnek görög. Kész, vonzó, eleven, aktív egyéniség kívántatik. Ezekben áll előttünk a személyes munka jelentősége, objektív és szubjektív feltételei s a módja. Az eszmecsere folyamán még szó volt a személyes munka veszedelmeiről, az imádság szerepéről a személyes munkában. Csak akkor végezhető, ha van személyes kapcsolat. Megosztot-tak a vélemények afelől, hogy *természetes kölcsönhatás, vagy tervszerű munka* legyen-e a személyes munka.

A következő előadást *Victor Zsófia* tartotta „*A nagylánycserkészlet és a M. E. K. Dsz.*“ címen. A helyzet hozta magával, hogy van nagylánycserkészlet. Most már programot kell adnia. Célja az általános cserkész-cél: az emberebb ember. Ez nem lehet más, mint a Dsz. eszménye. Munkái: bibliakör, vasiskola, munkaslányok gondja, gyermekvédelem. Veszedelme (általában a cserkészletnek), hogy klikk lehet a Diákszövetségben. Ezután *Dfasköczy István* theológus az *öregcserkészlet és a M. E. K. Dsz.* viszonyáról beszélt. A több helyen is létrejött öregcserkészlet tette szükségessé a kérdés tisztázását. Az öregcserkészletnek és M. E. K. Dsz.-nek együtt kell haladnia: egy a cél. Az eszmecsere leszögezte, hogy a cserkészlet új terjedési lehetőség a M. E. K. Dsz. számára. Jó életforma is, de nem olyan abszolút, mint az evangélium, mely a M. E. K. Dsz. tartalmát képezi. Nem mindenkinek való hát a cserkészlet. A magyar cserkészlet most választút előtt áll; a forma uralmát ezért akarja a Dsz. megtörni.

A délután folyamán három előadás volt. *Az evangéliumi munkás könyvtáráról* Dr. Szabadi Béla tanár, a M. E. K. Dsz. hivatalos lapjának, a Diákvilágnak szerkesztője beszélt. A jó könyv jelentőségéről röviden szólva, felsorolta a legfontosabb könyveket, írókat. (Szentírás, bibliai vezérfonalak, Fosdick, Förster könyvei, Franklin B. önéletrajza, Carlile, Ruskin, Drummond. A magyar irodalom igazi értékei. A jelen irodalom (Reményik, Áprily, Tiers, Victor, Szücs Ernő, Czeglédy, Vass, Forgách, Szabó A., Bethánia-, Sylvester-kiadások, Ravasz, erdélyi építő irodalom, Ifjú Erdély stb.). Dickens, Tolstoj, Dosztojevskij, Mott, Torray: Assissi és Augustinus stb. stb.) Teljes listát nem lehet adni, de a jó könyv sose marad véka

alatt. Ezután *dr. Victor János* a *M. E. K. Dsz. történetét* mondta el. Első korszak benne a próbálkozások kora. Sok akadály és ellanyhulás után jött 1907-ben az *alapvetés kora* a *visegrádi konferenciával*, melyen tízen vettek részt. A következő évben már sok bibliakör volt s a *balatonalmádi konferencia* egész népes volt. 1909-ben a *sárospataki konferencián* jelen volt *Mott János*, aki ezután háromnapos konferenciára gyűjtötte össze a vezetőket Budapesten. Harmadik korszak a világháború ideje, amikor a középiskolások felé fordult a *M. E. K. Dsz.* tekintete. Az egész idő alatt (1920-ig) nem volt konferencia. A főiskolás munka is megmaradt, de kommunista gondolatok kaptak lábra benne. A *M. E. K. Dsz.* egy-két ember határozatlansága miatt így súlyos helyzetbe került. A munka 1920 nyarán a *balatonendrédi gyűlésen* (25 résztvevő) zökkent helyre. A Diákvilágszövetség segélyező akciója révén Budapesten a Hársfa-uccában épületet nyert a mozgalm. A segélyakció (European Students' Relief) egy beállított szociális titkárt is fizetett, sőt a Dsz. két évi költségvetésének felét is vállalta. Azután egy titkár maradt. Ez a *M. E. K. Dsz.* rövid története. Az egész egy uralkodó benyomást ad: mennyire nyilvánvaló volt benne Isten vezetése, segítsége. A nap utolsó előadását ugyancsak *Victor János* tartotta *Várakozások* címmel, mely az Ó-Testamentum lelke e. előadás második felét képezte. E várakozásokkal az Ó-T. túl utal önmagán. A történeti könyvekben ilyen várakozásokat hordoz a szövetség-gondolata, az első prófétáknál a zsidó világbirodalom képe. A várakozások hovatovább *egy személyben* összpontosulnak; így születik meg a Messiásvárás. Isten megtarja a maradékot, (Ésaiás), szenvedés árán tartja meg (Babyloni És.). Később eltörlődik a reménység: az apokalyptikus profécia mennyei világba emeli. Megtisztul a várakozás s így jön el, teljessé érett időben az Úr Jézus, Aki-ben minden várakozás betelt. Az esti áhitaton Lukács ev. XII. 35. felé fordultak a szívek.

Szept. 4-ike vasárnap volt. Reggel csöndes óránkat és imádságainkat a Lukács VII. 36—50. alapján az a gondolat vezette, hogy hogyan álljunk meg *szentől-szembe* az Úr Jézussal. Ezután a Kis-Duna tulsó partján levő *Tahitótfalu* református gyülekezetében vettünk részt az *istentiszteleten*, ahol a konferencia egyik tagja Példabeszédek XXIII. 26. alapján arról beszélt, hogy Isten, aki mindent nekünk adott, tőlünk csupán a szívünket kéri, azt is csak azért, hogy még gazdagabbá tegyen minket. Ezután a *M. E. K. Dsz. jelenlegi helyzete és jövődje* foglalkoztatta a konferenciát, minthogy azonban ez egyben ú. n. *képviseletestületi gyűlése* volt a vezetőségnek, részletes leírására nem terjeszkedhetünk ki, csupán egy-két fontosabb dolgot említünk meg belőle. Leverőleg hatott

a mozgalom anyagi szegénysége, küzdelme, mely 1926-ban teljes esődhöz vezetett; a deficitből a „Diákvilág“ (a Szövetség ifj. lapja) mai napig sem tudott kilábolni. Felemelő a szénior-tagok áldozatkészsége, akik nemcsak talpraállították a Diák-szövetséget, de például egész multévi költségvetésének ter-
hét több, mint 85%-ban maguk látták el. Sok biztató van a M. E. K. Dsz újabb térfoglalásaiban, új vezetőinek buzgalmában. De legszebb jele a mozgalom életerejének az, hogy egy év alatt úgyszólván semmiből, megépült a tahi-i tábor, három tégla-barakkjával.

Délután *Dr. Czani Eszter* a bibliakörvezetés technikájáról beszélt. A bibliakör a legfontosabb problémája a M. E. K. Dsz.-nek. A vezetésben legnehezebb a kezdet, a *taggyűjtés*. A baj nemcsak a tanulóknban van. Nem jó válogatni őket. Megnyerésükre nem elég a tömegalkalom (előadások, teastélyek, kirándulások), az kell, hogy egyen-egyen barátaink legyenek, segítsünk rajtuk. Mi is legyünk munkás, jó diákok. És fontos, hogy tegyünk mindig határozott bizonytságot. A bibliakör lehet vegyes és szempontok szerint megosztott (pl. főiskolás és bölcész bibliakör). Ma könnyű a felekezeti öntudaton át megtalálni s ú. n. felekezeti bibliakörökbe csoportosítani a fiúkat. Szociális kérdések, külmisszió stb. tanulmányozására *külön körök*, vagy összejöveletek szervezendők. Legideálisabb, ha minden csoportnak van saját *helyisége*, de jobb híjján jó a lelkészlak, egy tanterem stb. *Összejövetel* legalább *egyszer hetenként* *Psalm-könyvtárunk* meg mindig. Pontosan is kezdjük. Legyen *hícsi* a kör; tíz tag már sok. Ha egy tag van, akkor is kezdjük meg a munkát. Szerezzünk be jó *vezérfonalakat*. Az *ima* sose maradjon el. Énekeljünk minél többet. Mindenkinek legyen *Bibliája*. Jó, ha versenként sorra olvassák a bibliai részt. A *magyarázat* általános menete: a történet, környezet, jellemek, ellenvetések eloszlata, alkalmazás. Mód legyen a bibliaköri megbeszélés. Ne kényszerítsünk senkit se *szólásra*, de adjunk rá mindenkinek alkalmat. A bibliaköri munka nem merülhet ki az összejöveleteken. Nagyon fontos, a *személyes munka*. Az eszmeesere folyamán felvetődött, hogy miként lehet egyöntetűbbé tenni a kört, ha újak is és régiék is vannak benne. Az *új tagok* kétszeres gondot igényelnek. Szó volt az *imaórákról*, melyeknek fontosságát általában kiemelték. Az *otthoni bibliaoLvásást* illetőleg megjegyezte valaki, hogy mindenekfölött arra szorítsuk rá a tagokat, hogy olvassák el előre a tárgyalandó részt.

Még egy előadás volt e napra programmba véve, melyet *Az Újtestámentum lelke. Az ige testté lett* címmel Muraközy Gyulának kellett volna megtartania, de ő betegsége miatt csak a következő nap jöhetett el s ez adott alkalmat az időközben váratlan, de kedves vendégként érkezett *Walter Göbel*

schwarzwaldi lelkésznek, a német diákmozgalom szénior-tagjának, egy hatalmas, kétórás előadás megtartására a fenti tárgyról.

Az esti áhitaton a *M. E. K. Dsz. pénztárosa* szólt a Lukács XXI. 1—4. alapján az *áldozatkészségről*. Nem az a halálos baj, hogy a Diákszövetségnek nincs pénze a munkára, hanem az, hogy a munkásokban nincs áldozatkész lélek az ügy iránt. Ha a pénzünket sem vagyunk készek odaadni, mi módon adhatjuk oda magunkat?

Szept. 5-én a *reggeli áhitaton*, majd az ezt követő egyéni bibliatanulmányozáson és imaórán a Gal. II. 17—21-nek ez a gondolata foglalkoztatta a lelkeket: *menyire él bennem a Krisztus?* Utána folytatódott és befejeződött a *képriseleti gyűlés*, melynek kiemelkedő mozzanata volt *Bicsérdy Blankának országos leánytitkárrá* való választása. A délelőtti első konferenciát *dr. Czánik Eszter* vezette be a *bibliaköri vezetés lélektanáról*. A bibliakör célja az építés. Mik a lelki feltételei ennek? Mindenekelőtt a *vezető* megfelelősége. Öntudatos, komoly belső életet kell élnie a vezetőnek. Vizsgáljuk meg magunkat, hogy vajjon növekedő, elmélyülő-e a lelki életünk. Kell, hogy legyenek tapasztalataink. De tudnia kell, hogy valamennyien úton vagyunk: engedjük szóhoz jutni a nemvezetőt is. Ki alkalmas vezetőnek? Sosem hihetjük azt, hogy mi teljesen alkalmasak vagyunk rá. A rutin nem elég. Isten maga előhózza az alkalmas embereket: elég, ha valaki ég a vágytól Istent szolgálni. Ha vezető lett, Istennel legyen állandó közösségben. Mondja el őszintén saját küzdelmeit, de baj, ha folyton magáról nyafog. A vezetés felelősséget és munkát jelent. Érezze a vezető, hogy ő nem fontos, hanem eszköz az Isten kezében. Ne a magunk bölcseségét, az igét adjuk. Ne legyünk unalmasok: ne parázs legyünk, hanem láng. De patetikus áradozásra sincs szükség. Milyen lelkiállapotuak legyenek a *tagok*? Mint Nikodémus, vagy a gazdag ifjú. Legyen bennük érdeklődés: ne elégedjenek meg azzal, hogy élnek. Egymiknek a nyugtalansága forrongásba hozhatja a többieket is. Ezt a kereső, emésztő vágyat kell felébreszteni bennük. A *vezető és tagok viszonyát* illetőleg legyünk segítségére mindenkinek, keltsünk bizalmat és barátságot magunk iránt. Jó, ha a vezető ugyanazon a tanulmányi szakon előbbre van, mint a tagok. A *vezető előkészülete* legyen alapos. A *megtárgyalásnál* olyan tapasztalatból kell kiindulni, ami nem idegen a tagoktól. Elkalandozás esetén meg kell oldani a felvetődött problémát, de ugyanakkor erős kézzel kell fogni a vezetést. Kerülni kell a személyeskedést. Nem szabad a beszélgetésnek vitatkozássá fajulnia. A vezető tekintélye senkire se legyen nyomasztó. Mit tegyünk a mély csenddel? Kell az is. Nem okvetlenül az a legáldásosabb bibliakör, ahol mindig beszél-

nek. *Hozzászólások.* Kezdő bibliakörben fontos lehet a tekintély, később nem. A tekintélyt a lelki tartalom adja meg. Legyen pszichológiai készsége a vezetőnek: tudjon belehelyezkedni a tagok lelki helyzetébe. Hozzászoktatni a tagokat, hogy ők is szerves részei a bibliakörnek, egyen-egyen; nélkülük nem lehet meg a bibliakör. A vezető ne éreztesse soha, hogy ő vezető. Istentől kapja, amit ad, tehát legjobb előkészület az imádságos élet. Mit tegyünk, ha a tagokban nincs keresés, elégedetlenkedés? Evangelizálás, bizonyoságtétel kell, nem elég az önvallomás. Vezetők és tagok egyéni érintkezésére jellemző példa a németországi szokás: bibliakör után visszamaradnak a vezetővel négy szemközt beszélni akarók. Legyen otthonos a vezető az igében. Hogyan lehet érdekessé tenni egy bibliakört? A bibliakörvezető egyéniségétől és készségétől függ. Legyen gondolata. Ismerje meg azt, ami a diákot érdekli. Ne objektiven beszéljen. Minél súlyosabb dolgot minél könnyebben adni — ez az érdekesség titka.

A másik délelőtti előadás témája volt: *közvetett munkamódszerek*, melyet dr. Major László tartott. Idősebb tagjaink csalódást éreznek a M. E. K. Dsz.-vel szemben. Mi ennek az oka? Az, hogy mi is, mint általában a mai kulturális élet, mindent elméletileg fogunk fel, rendezünk el. Veszedelemben forog a keresztyénségnek a közvetlen életbe való átvitele. Sokkal könnyebb harmoniába jutni szellemileg, mint kinnt az életben megvalósítani ezt a harmóniát. A közvetett munkamódszerek tehát arra tanítanak meg, hogy hogyan valósítsuk meg az életben a keresztyénséget. Alapmotívuma a barátság; mérőköve: mindent megteszünk-e egymásért? Ezen a téren egészen új irányt kell a M. E. K. Dsz.-nek fölvennie. Szükség van már protestáns patronage egyesületre (a börtönből kiszabadultak részére). Inaskört kezdtünk, abba kellett hagyni. A főiskolai szociális körben sem állottuk meg a helyünket. Közvetett munka volt a vidéki kirándulások szervezése, de nincs rá komoly készség. Mindezekben új indulás kell. Sok ember van a világon, akihez nem lehet az evangéliumot bibliakör útján eljuttatni, de el lehet barátság, jótett stb. útján. A keresztyénség nemcsak lelki élet, hanem lélek szerint való élet, amelynek megvannak a maga életmegnyilvánulásai.

Délután Deme László a *Diákszövetség néhány hőséről* beszélt.

Az utolsó előadás a *Muraközy Gyuláé* volt, aki betegen is eljött mára s megtartotta összevonva az előadása mindkét felét (*Az ige testté lett. Az örök pünkösöd.*) *Az Újtestámentom lelke* összefoglaló cím alatt. Az ige testté létele — és a test, a pünkösdi csodában, lelkiesült és ez a két irány van a Bibliában. Mennyből a földre, földről a mennybe. Az emberi értelem mindent tárgyiasítani akar, hogy kifejezze: tudományban az

igazságot, művészetben a szépet. A hitet szóban és cselekedetben fejezzük ki. A tett olyat mond el, amit nem lehet másképp kifejezni. *Amikor az Ige testté lett, Isten a mi nyelvünkre fordította le az ő irántunk való szeretetét.* Tárgyasította, alkalmazkodott a mi természetünkhöz. Az emberi szellem másik nagy törekvése: *áthatni az anyagot.* Mint a mágnes a vasat. Már a vad ember is ezt akarja, mikor bálványát körül táncolja. Ezt a zsidók a frigyládaival. A Lélek a világot arra használja fel, hogy magát kifejezze. S ez a világ ezt fogja tenni. De előbb nekünk kell mindenestől kifejezőinek lennünk. „Numen adest” — ez kell, hogy arcunkra legyen írva, ha nem is szólnunk. Az éjszaka néma, de a rádió át megzendül és tele lesz dallal. Így néma ez az egész világ a hitetlen ember előtt, de minden megtelik Isten Lelkével, ha lelkiünket beállítjuk Isten Lelkének hatása alá. Erre kell odaadnunk egész életünket. Isten leszállt erre a földre, az Ige testté lett azért, hogy a test az ember Isten Igéjévé legyen.

A *záró áhitatot*, mint minden esti áhitatot, a tábortűz mellett tartotta meg a konferencia elnöke *dr. Hilscher*, aki az első és uolsóelőtti estéket kivéve, valamennyi áhitaton szólotta az ígét. Az I. Kor. IX. 16. és Márk. IX. 35. alapján arról beszélt, hogy az igehallgatás, az ilyen drága alkalmak szent kötelezéssel járnak. Jaj annak, aki ezt le akarja rázni magáról. Nem is tudja az, aki igazán a szívébe vette. Az evangélium szolgálata pedig nem olykor-olykor való hirdetése az igének, hanem odaáldozása egész életünknek. Ez pedig nem veszítés lényegében, hanem nyereség: az igaz élet megtalálása. Az áhitat után halk, megindult hangon számoltak be a konferencia tagjai a benyomásaikról s mindenről, amit e gazdag napokban kaptak. Még imádság, hálaadás keresett utat az ég felé, még énekeltünk egyszer, kéz a kézben a tűz körül állva s aztán halk búcsúszavak keresztezték egymást az elesöndesülő táborban.

H. J.

<><>

Egy régi egyházfegyelmi törvényjavaslat.

Ez a törvénytervezet, melyet itt vázlatosan ismertetünk, a Fördös Lajos kecskeméti lelkész Ágendájában jelent meg. Alapos körütekintéssel készült és számbaveszi mindazon lehetőségeket, melyekben az egyházi fegyelmet, melyről a közlemény alatti jegyzetben maga írja, hogy egyházunkban fájdalom ... „névben él csak, többé nincs jelen”, — érvényesíteni lehetne. Először e tervezet a Prot. Egyh. és Isk. Lap 1863-iki évfolyamában adatott ki, hol két hozzászólás kísérette. Az egyik, Simon Józsefé, a tervezetet túlszigorúnak, egyes pontjaiban kivihetetlennek tartja s bár a fegyelem gyakor-

lására nézve sürgős szükségét lát fennforogni, mégis úgy véli, hogy „az új idők szelidebb jellemét“ tekintetbe véve inkább a valláserköletes nevelésben kell keresni az orvoslás módját, mert a fegyelmi szabályok nem akadályozzák, csak megtorolják a bajt. A második, nem egészen a Fördös dolgozatához kapcsolódó, de arra hivatkozó hozzászólás ugyancsak a Prot. Egyh. és Isk. Lap 1864-iki évfolyamában olvasható Sz. K. tollából. Ez bár szintén hangsúlyozza a fegyelemben a szelidség gondolatát, nagyon alapos, jogi szempontból is értékes tanulmány, mely kétféle fegyelmet különböztet meg: közvetett fegyelmezést, melyben olyan adminisztrációs és pásztori eljárások és intézkedések vannak kiemelve, melyekkel a vétket meg lehet akadályozni és közvetlen fegyelmet, mely már a történet vétkek feletti eljárás módjait szabályozza. Itt egy egész kódexet ad az egyes elkövetett vétkekre alkalmazandó büntetésekről és pedig külön az egyháztagok, lelkészek és iskolatanítók felmerült eseteiben, megállapítva, hogy az egyes büntetési fokozatokat kiknek és mely hatóságoknak áll jogában alkalmazni.

E két hozzászólás, bár a kérdés megoldásában részletes és alapos munka, részben, mert már elavultak a változott viszonyok következtében, részben, mivel annyira elaprózzák a kérdéseket, hogy bennük egy külön komplikált eljárás nyilvánul, mellőzhető. Annál nagyobb jelentőségű azonban a Fördös-féle terv, amely két ponton jöhet különösen segítségünkre. Először abban, hogy formájában már törvényjavaslatnak készült s így számolt mindazon esetekkel, melyek a mi terveinkben csak elképzeléseken alapulhatnak, másodsor azért, mert éppen arra a kérdésre nézve tartalmaz megoldást, mely a mi tervezeteinkben nincs kerestülvive; t. i. az egyházfegyelmi törvény kondifikáló részére. Mi eddig világosan látjuk azt, hogy az egyházfegyelem gondolatát nem szabad elejteni, s jobban látjuk, mint akkor látták, hogy mik a kívánalmak egy ilyen törvény elvi megalapozására és az egyház testébe és életébe való beépítésére, de eddigi tervezeteink nem tudták megoldani azt a kérdést, hogyan lesz ezekből az elvi megállapításokból, kívánalmakból törvény, hogyan lehet ezeket végrehajtani, úgy, hogy ne veszítsen a dolog a pásztori jelentőségéből és ne sülyedjen az egész egy újabb és nehezebb törvénykezési processzussá, melynek különös nehézségét adná az, hogy maguk az ügyek finom, sokszor egészen egyéni elbírálás és mérlegelés tárgyai kell, hogy legyenek, de más oldalról a pásztori vonás megőrzése és érvényesítése mellett ne legyen egyszerűen egy megfoghatatlan, jámbor óhajtnak minősített, mert szabályszerűen nem biztosított magánvállalkozás. Nézetem szerint ez a két veszedelem áll fenn az egyh. fegyelem szabályozása kérdésében,

s ezt a nehézséget az eddig ismertetett tervek nem tudták megoldani.

Végül még egy föltétel van hátra: nem lehet egyházi fegyelemről beszélni olyan egyházi törvények mellett, melyek nem írják elő világosan és részletesen, minden általánosság kerülésével úgy az egyháztagok, mint a tisztviselők kötelességeit, értvén e kötelelességek alatt nemesak nagy általánosságban vett hivatali, hanem személyes kötelelességeket is. Tehát az E. T. új alakjának részletesen tartalmaznia kell az egyháztagok mindazon kötelességeit, melyek rájuk, mint református egyháztagokra kötelezők, tehát magán életük szabályozását is, s a fegyelmi vétségeknél is mellőzve a mostani E. T. V. 34. §. B. általános megállapítását, részletesen felsorolva azokat, amelyek az egyháztagokra nézve fegyelmi eseteket képeznek. Az egyh. tisztviselőkre nézve pedig ezen kívül még a hivatali állásuk és kötelességeikből folyó vagyis avval ellentétbe kerülő eselekmények képezvén a fegyelmi eset tényálladékát. Lehetetlen végül ezek megállapításának kérdéseiben tisztán azon jogi álláspontra helyezkedni, hogy csak a botránnyos és türhetetlen vétség tekintessék fegyelmi esetnek, s itt nem szabad visszariadnunk attól, hogy igényeljük az illetékes fórumoknak azt a jogot, hogy kisebb, jelen törvény szerint vétségnek nem tekintett esetekben is eljárhassanak, hogy így a bűn ne csak akkor kerüljön eljárás alá, mikor már botránkoztatott, esetleg ronított, hanem kezdő stádiumában is, sőt bizonyos módon egyesesen a nyomozási jogot is biztosítani kell valamilyen formában az egyházi hatóságoknak. Így akadályozhatjuk meg egyedül azt a visszás helyzetet, hogy ma csak rendesen az utolsó stádiumban, a gyülekezet békéjének felborulása után jut egy ügy egyházi bírósági elintézésre.

A hivatkozott törvényjavaslat a következő tervezetet tartalmazza:

Az egyházi fegyelem alapját Máté 18:15—17-ben találja, (1. §.) célját pedig I. Kor. 5:4-ben s II. Kor. 2:6—8-ban. (2. §.) Egyh. fegyelem alá esik a gyül. minden tagja a gyermekeket s szellemileg fejletleneket kivéve. (3. §.) Fegyelem alá eső vétkek a nyilvános és botránkoztató, kárt okozó, kötelességszegő, békét zavaró tettek (4. §.). Az egyh. fegyelem nemei és fokozatai: A) Megdorgálás és pedig, a) négy szemközt, b) két, vagy három tanú előtt, c) a gyülekezet, vagy annak képviselő előtt (Mt. 18:15—17). B) Testvéri közösségből való kirekesztés (Mt. 18:17.) és pedig, a) eltávolítás egyh. hivatalok s szolgálat viselésétől, úrvacsorától, b) teljes kirekesztés. (5. §.) E fegyelmet gyakorolja: a) a gyülekezet minden istenfélő tagja, b) a presbitérium, c) a gyülekezet közgyűlése, d) egyh. megyei törvényszék, e) egyh. ker. törvényszék. (6. §.).

a) A gyülekezet minden istenfélő tagja hivatva van négy szemközt vagy két-három tanú előtt megdorgálni másokat. (I. Thess. 5:14. II. Thess. 3:15. Gal. 6:1). Aki erre nem hallgat, a presbitériumnak bejelentetik. (7. §.)

b) A presbitérium hatásköre az egyháztagokra terjed ki, kivéve az elnököt és presbitereket, alkalmazhatja a fentjelzett fokozatokat az egyházból való teljes kirekesztés kivételével, mely csak a gyülekezeti közgyűlés joga. Hatáskörébe esnek: 1. A nyilvános istentisztelet kerülése, megvetése, úrvacsorától való tartózkodás, gazdák és mesterek, kik szolgálkat a templomtól visszatartják, ezeket az istentisztelettől való eltiltással kell büntetni; ugyancsak az istentisztelet zavarása, fecsegés, tolakodás stb.; vasárnapok és ünnepek megrontása, világi munkák, zajos multságok által. Ezekben a presb. az istentiszteletet zavarók, vagy hanyagolók ellen intéssel, dorgálással, egyh. hivataltól eltiltással (kezesztésülök, násznagyok stb., sem lehetnek) végső esetben a közgyűlésnek bejelentéssel védekeznek. (8—14. §§.) 2. Versengő házások. Ezek panaszait a presbiterek kihallgatják, megintik, ha ez nem használ, a lelkipásztor inti meg a presbiterek jelenlétében, aztán a presbitérium elé idézik. A külön élő viszályosok, ha a békítés nem sikerült, elválásra köteleztetnek. A törvénytelen házások, ha megesküdni vonakodnának, az úrvacsorától eltiltatnak. A vegyes házasságok, ha lehet, megakadályozandók, ha a ref. fél reverzalist ad, rekesztessék ki a gyülekezetből. (15—18. §§.) 3. A gyermekeik iskolázását elhanyagoló szülők szintén a presb. által a különböző fokozatokon át büntetettnek, épígy a mesterek, kik inasaikat iskolába nem küldik; a konfirmáció nélkül házasságra lépni akarók vizsga alá vettetnek vallásból és írás-olvasásból a lelkész által a presb. előtt. (19—21. §§.) 4. Az ekkleziiai terheket viselni nem akaró hivatalra, szolgálatra nem választható s nem választó, macacsság esetében eltiltással és kirekesztéssel büntetendő. (22. §.) 5. A közerkölesiségbe ütköző bűnök: paráznság, részegeskedés, esalók, tolvajok, uzsorások, kártyázók, káromkodók, verekedők, hamis esküvők, a fenti fokozatok útján büntetendők. (23—31. §§.)

Ad részletes utasítást is a presb. által való gyakorlására a fegyelem módozataira (ezért foglal helyet ez a javaslat az ágendában). A megdorgálásnál a presb. által megbízottak elmennek és szeretettel szemére hányják az illetőnek a szóban forgó bűnt s eljárásokról jelentést tesznek. Ha ez nem használ, a presb. hívja fel s az elnök végzi el a dorgálást, hozzáesatolva esetleg buzgó könyörgést is, sőt lehet eset, mikor név nélkül, mint a festi betegekért, az egész gyülekezettel együtt imádkozunk az illetőért. (Ennek s a dorgáló beszédnek formája liturgiai kérdés.) A második lépés az eltiltás,

melyet a presb. belátása szerint alkalmaz. Itt a gyűlés színe előtt az elnök szól, hivatkozva rá, hogy már kérte a presb. bűnei elhagyására, tudatára adja, mitől és mennyi időre van eltiltva, jelzi, ha nem javul, a közgyűlés elé kerül, ha igen, visszaveszik. Utána a presb. imádkozik az illetőért. Az eltiltás lehet, mint fent láttuk sok mindentől, ide számítatik eltiltás keresztszülői, násznagyi, tisztól, templomtól, úrvacsorától stb. Ha az illető megtér, a presb. előtt fogadástétel és imádság kíséretében feloldatik. Ha az eltiltás sem használ, a presb. előterjesztést tesz a közgyűlésnek a teljes kirekesztésre. (32. §.).

c) A gyülekezeti közgyűlés fegyelmi hatásköre csak ott kezdődik, ahol a presb. eljárása sikertelen maradt, egy büntetést alkalmaz: a teljes kirekesztést. Ez a presb. javaslatára, titkos szavazással történik, ha a szavazás eredménye a javaslat ellen van, az illető ügye visszamegy a presbitériumhoz további próba végett. Ha a javaslat elfogadott, az elnök kihirdeti, hogy az illető nem tartozik tovább a gyülekezetbe, templomba ugyan jöhet, de ott hívók közt helyet nem foglalhat, úrvacsorával nem élhet, semmi tisztre nem választható, egyh. szertartással el nem temethető. Ez következő vasárnap a szószékből kihirdettetik. Ha az illető megtér, olyan formában fogadtatik vissza, mint a presb. eljárásánál fenn vázolva volt. (33—34. §§.) A kikeresztés esetei az egyházmegyéhez felterjesztendők.

d) Az e. m. törvényszékhez tartoznak a lelkész, gondnok és presbiterek, káplánok és tanítók. A lelkész fegyelem alá esik hivatala bármely ágának elhanyagolásában, tanbeli hiányok, szertartásokon önfejű változtatás, alárendeltjei felügyeletének elhanyagolása, engedetlenség, komolytalanság, világiasság, hivatásával összeférhetetlen foglalkozás, családja iránti hanyagság, erkölestelenség esetén. A gondnok istentiszteletben hanyagság, presb. kötelességek mulasztása, családja hitetlensége, erkölestelensége, haszonlesés stb. esetében. Az e. m. törvényszék ez esetekben alkalmaz: dorgálást, melyet az esperes négyszemközt, másodízben a gondnok és jegyző jelenlétében gyakorol; ha sikere nincs, bíróság elé állítatik. A további eljárás: felfüggesztés, végleges elmozdítás. (35—39. §§.)

e) Az egyh. ker. törvényszék hatásköre alá esnek az e. m. tisztviselők, főisk. tanárok, s az egyh. autonomia megsértésével világi hatósághoz fordult egyháztagok s testületek. Ide jutnak az esetek felebbezés útján, s elsőfokon. Itt a dorgálást levél útján végzi az elnök, ha szükség tartja, katedrai dorgáló beszéd is tartható, ha egész gyülekezet a bűnös; az eltiltás pedig jegyzőkönyvileg. (40—45. §§.).

Látható ebből a tervezetből, hogy gondosan figyelembe

veszi mindazokat a módozatokat, melyeket a gyülekezet élete kínál és a fentebb említett két hiba közül egyikbe sem esik, úgy, hogy érdemes vezérfonalul szolgálhat egy kidolgozandó törvényjavaslatához, melynek ezt a kérdést meg kell oldania.

Magának az egyházfegyelmi törvényjavaslatnak három szempontot kell figyelemben részesítenie és érvényesítenie: A pásztori szempontot, arra törekedve, hogy az egyházi fegyelem megelőző munkája, a gyülekezet tagjainak a bűntől való megóvása és távoltartása ne csak akkor történjék, mikor már egy lélek benne van a bűn hatalmában, hanem azt megelőzőleg gondos kezelésben részesüljön. Itt a lelkipásztor és a presbitérium szigorú felelősségét kell kiemelni. Nem felelet erre az, hogy presbitériumaink legnagyobb részben még nem érettek erre, mert ha ennek következtetésére várunk, talán örökre el fogunk késmi a dologgal. Ha egyszer meg van szabva, mi egy ref. ker. ember kötelessége, a presbitérium kötelessége legyen és erre a lelkipásztor gondos és türelmes neveléssel a presb. tagjait készítse, hogy azokat a bűnöket a gyülekezetben meglássa és azoknak elejét vegye. Természetesen itt a lelkipásztor hordozza a feladat nagyobb részét, de az e. m. és egyh. ker. vizsgálatoknál nyújtassék mód arra is, hogy a vizsgáló bizottság megállapítsa, hogy a fegyelmi törvényekben tiltott bűnök közül melyik uralkodik a gyülekezetben, vagy éppen a presbiterek között és használja fel az alkalmat arra, hogy intse a presbitereket és a gyülekezet egyes tagjait azokkal való szakításra. Ennek a teljes őszinteség és testvéri segítség jegyében kell lefolynia. Lehet, hogy a lelkipásztornak sokat kell majd küzdenie saját presbitériumának a bűn iránti közönyösségével és indolenciájával, de a felsőbb hatóságok éppen azért vannak ott, hogy a ref. hit által előírt erkölcsi követelményeket ne engedjék lehúzni egyesek által.

A második szempont, amit érvényesíteni kell, a gyülekezeti szempont. Hiába van olyan fegyelmi törvény, mely erejét és szankeióját egy felsőbb hatóságtól nyeri, a gyülekezetet kell ránevelni, hogy tagjai élete felett őrkdjék. Ezért viszonylag a legtöbb jogot a gyülekezetben kell hagyni. Ismét nem felelet erre az, hogy a gyülekezet nem bünteti eléggé a bűnt. Amely gyülekezet nem bünteti, részint a felsőbb hatóságnak módja van rá, hogy vizsgálatok alkalmával ezen, amit lehet, segítsen. De egy gyülekezetre egy erkölcsi eszményt ráerőszakolni sohasem lehet, s ha azt el nem fogadja, mindig külső szabályozás marad tőle. Pedig az egyh. fegyelemnek belső törvénné kell válnia. Ez esetben tehát várunk kell, míg az a gyülekezet meglátja azoknak a követelményeknek a fontosságát, melyeket reá

református volta helyez. Ha erre éretlen az a gyülekezet, mesterségesen éretté nem tehetjük, azonkívül, hogy megszbunk bizonyos eljárást, melyet követnie kell. El fog jönni az idő, mikor látása élesedni fog és ítélete szigorubb lesz.

Végül a harmadik szempont, amit tekintetbe kell venni: a jogi szempont, vagyis, hogy ezek a követelmények, hogyan tehetők egy kodifikáló munka alapjaivá, hogy el ne veszítsék azt a jelentésüket, hogy itt lelkek megmentéséről van szó. E tekintetben az a meggyőződésünk, hogy ez a jogi formulázás nagyon nagy szabadsággal hajtandó végre, nem szabad visszarettennünk attól, hogy az egyház teljes jogát tagjai életének megvizsgálására és igazgatására érvényesítsük, mégha a jogászok azt is fognák mondani, hogy ez bizonyos szabadságok megkötésével jár. A világi törvény előtt lehet avval érvelni, hogy a kártyázás vagy káromkodás nem büntethető s hogy csak az a bűn, ami közbotrányt okoz, s ami eselekedetben megnyilvánul, tehát ha valaki családtagjait bántalmazza, nem büntethető, míg az illetők panaszt nem tesznek ellene, az egyházfegyelem, mely megelégednék evvel, önmagát semmisítné meg. Más oldalról világosan látni kell azokat az eljárásokat, melyeket itt körül kell írni s nem szabad érzelmi momentumok által vezetetni magunkat.

Reméljük, hogy akik az új egyházfegyelmi törvényjavaslatot elkészítik, ezeket a gondolatokat nem hagyják ki a tervezet vezető gondolatai közül. Jelenleg világos, hogy ha ezt a kérdést az összehívandó asszisztens megoldja, nemesak bizonyosságot ad arról a szellemről, mely őszintén kívánja az egyház megújulását, hanem elő is mozdítja azt. Mert az egyházfegyelem nemesak fegyelmezi, hanem neveli és mélyíti is az egyház életét.

I. L.

A református egyház kultusza.

(Folytatás.)

A katolikus és protestáns kultusz.

Azt hiszem, ninesen egyetlen meggyőződéses kálvinista ember, aki ne egyezne meg velem abban a felfogásban vagy követelményben, hogy a keresztyén kultusz és a református kultusz lényegében egy és ha nem volna egy, akkor az utóbbi reformálásra szorul. Ebből a felfogásból logikusan az következne, hogy, ha megállapítottuk: mi a ker. kultusz, milyen volt az kezdetben, mi a lényege, mik voltak a formái, akkor a református kultuszra nézve is feleletet kaptunk. Tehát felesleges időpazarlás a közbeeső fejlődésnek és eredményeinek vizsgálata.

Helyrehozhatatlan hiba volna azonban annak a történeti fejlődésnek, mely a múltat a jelennel összeköti, a figyelmen kívül hagyása. Mert azok az erők, amelyek hatásukkal irányították a kultusz formálódását, ma is élnek és munkálkodnak. Munkálkodnak a mi egyházunk híveinek lelkében, rajtuk keresztül a mi egyházunkban is. Ezért van szükség a fejlődés rövid áttekintésére. Ezt célozza a katolikus és protestáns kultusz összehasonlítása.

Amint láttuk, a keresztyén kultusznak kezdetben két alapformája volt: az igehirdetési és a szakramentumos istentisztelet. Ha ez a kezdetben, mint reggeli és estéli istentisztelet, határozottan külön tartott két alakulat, az idők folyamán egymással összekapcsolódott is, mégis a keresztyén kultusz egész történetében észrevehető e kettős magnak a megtétele, valamint az is, hogy amint a kettő közül az egyik vagy a másik nyomult előtérbe, a kultuszra reányomta a maga bélyegét. Ha az ige került a középpontba, vele a kultusz szellemiesítésére irányuló törekvések győzedelmeskedtek, ha pedig a szakramentum, akkor az érzékiesítő, realizáló törekvések. Ennek a kétféle, ellentétes törekvésnek állandó hullámozása, harca jellemzi, határozza meg a keresztyén kultusz történetét. A világba kilépő, missziói feladatát felismerő és felvevő kath. egyház a környező világ igényéhez alkalmazkodva a szakramentumot részesíti előnybe az igével szemben. De a megújuló reform-mozgalmak, melyek az ígéhez térnek vissza, mindegyre

emlékeztetik szellemi alapjára. Az ígéhez való visszatérés azonban szintén rejtegetett magában veszedelmet, a száraz és józan racionalizmus elhatalmasodását, aminek parirozása véggett ismét elkezdődött a szakramentális irányhoz való visszatérés. Bár a két harcoló fél között kompromisszumok is jönnek létre, a történelem folyamán mindenütt nyomon lehet kísérni a kultusznak ezt az ingadozását, míg végre a reformáció által a két irány véglegesen külön vált, mint katolikus és protestáns kultusz.

A *katholikus kultusz hordozója a liturgus*, a pap, nélküle, az ő közreműködése nélkül nincs, nem lehet érvényes, hatékony istentisztelet, mert a pap a közvetítő Isten és a gyülekezet között. Ha egy felszentelt pap pontosan véghez viszi a misét, az a gyülekezet részvéte nélkül is üdvösséges. A *protestáns istentisztelet ezzel szemben szigorúan gyülekezeti jellegű*. A liturgus a gyülekezet megbízottja, képviselője, mert a papság nem külön isteni eredetű rend, hanem egy szükség intézmény. Az egyetemes papság elvéből kifolyólag minden hívő vezetheti az istentiszteletet, aki személyes kiválóságánál fogva alkalmas az íghirdetésre és imádkozásra. Ezáltal a pap és gyülekezet közötti áthághatatlan válaszfal leomlik és a kettő egymással a legszorosabb viszonyba kerül. Tulajdonképpen nincs pap és gyülekezet, hanem csak gyülekezet, amelynek tagjai közül egy a rend kedvéért vezeti az istentiszteletet. Ebből természetesen következik, hogy az istentisztelet minden részében a gyülekezet anyanyelvén megy végbe és a gyülekezet részvételével. Gyülekezet nélkül nincs istentisztelet. A prot. kultusz nélkülözhetetlen alkotó része a gyülekezeti ima és ének.

Ebből természetesen következik a *protestáns kultusz szubjektivitása*. A katolikus kultusz objektív üdvintézmény, amely önmagában, minden személyi hozzáadás nélkül kell hogy végbemenjen. Nincs szükség sem a liturgus, sem a gyülekezet lelki részvételére, csak arra, hogy a maga változhatatlan formájában, kötött rendjében vitessék véghez. Az egyes résztvehet, vagy kivonhatja magát a miséből, jöhet és mehet, amikor neki tetszik. A kultusz kötött rendjén változtatni nem lehet. Az idői, helyi és személyi változásokon és külön bözségeken felül álló, mindenütt ugyanazon egységes, rendszerint folyó, mert isteni rendelkezésen nyugvó intézmény. A protestáns kultusz lényegétől minden merev kötöttség idegen. Nem a formák, hanem a lélek, az Istentől megragadott személység élteti. A kultusz, még a legszebben, legpontosabban véghez vitt kultusz sem ér semmit a kultuszt hordozók személyes, bensőséges lelki részvétele nélkül. A kultusz a maga rendjével, formuláráival csak üres edény, amelyet újból és újból meg kell tölteni a magunk Istenhez vágyódó lelkünk

áhitatos részvételéből felfakadó tartalommal. A protestáns kultusz nem isteni, hanem emberi jogon alapszik, ennél fogva nincs neki kötelező rendje és formája. Az ember úgy alakíthatja, amint célszerűbb. Helyileg és időileg különböző formát nyerhet, csak feleljen meg az evangéliumi követelményeknek.

A katolikus kultusz középpontjában az úrvacsora szakramentuma áll, mint megisméltése Krisztus egyszeri áldozatának és ezzel az isteninek tökéletes realizálása, úgy, hogy az isteni a hívő részére érzékelhető objektummá változik. Az istentisztelet többi része csak keretül szolgál eme áldozati eseményhez. Az ige teljesen háttérbe szorul, csak mint esetleges függelék csatolódik hozzá a nélküle is teljes, befejezett istentisztelethez. A protestáns istentisztelet középpontjában az ige áll. Maga a szakramentum sem más, mint ige: a verbum visibile. Az ige áll a középpontban, mert Istentől, az ő jelenlétéről nem egy tárgyi szimbólum, nem drámai kiábrázolás, hanem az ige tesz bizonyosságot. Az Isten az ige által jelenti ki magát és így az ige a protestáns kultusz meghatározója úgy formai, mint tartalmi tekintetben. Az istentiszteletnek nem lehet egyetlen része sem, mely mást adhatna, minthogy az igében hozzánk közelítő Istennel tényleges kapcsolatba jussunk. A kultusznak két oldala az emberi és isteni, az Igében, mint középpontban jut egységre. Az egész egy összefüggő esemény lesz, amelynek sem kezdetéről, sem végéről senki el nem maradhat az egész istentisztelet egységének megtartása nélkül. Nemesak azok nem részesülnek a kultusz áldásaiban, akik csak a predikáció hallgatására jönnek, hanem azok is, akik megkésnek vagy az utolsó ének kezdetén eltávoznak. Az igének ez az uralma teszi a protestáns kultuszt bibliai istentiszteletté, mely a szentírásban foglalt isteni kijelentéshez igazodik minden tekintetben.

Az igének ez a centrális elhelyezkedése ad a protestáns kultusznak a cél szempontjából is a katolikusétól eltérő jelleget. A katolikus kultusz középpontjában a tárgyi szimbólumban jelenlevő Istennel, egy alulról felfelé haladó, a világtól Istenfelé lendülő irányt mutat s így csúcsponjtja az imádat, az Isten szemléletében való misztikus kontemplatív elmerülés. A kultusz egész erejével arra tör, hogy kiragadva a világból a lelket, az örökké való boldog szemléletében elmerítse. Hadd tűnjön el minden, ami földi, történeti és a lélek nézzen a föld és világ fölötti szépség birodalmára. A protestáns kultusznak is meg van, meg kell hogy legyen ez a világ fölé lendítő ereje. Hiszen általa azt keressük, aki „magasságban és szentségben lakozik”. De azért emel föl, hogy onnan szub specie aeternitatis szemléhessük ezt a világot. A prot. kultusz nemesak Istenhez vezet, hanem Istentől vissza a világba. Mert az ige nem arról szól, hogy milyen az Isten, hanem ar-

ról, hogy mit akar velünk és ezzel a világgal. A kegyeseket nemcsak Istenhez vezeti ő, hanem Istentől vissza e világba felvértezve az Isten erejével azoknak az óriási feladatoknak megoldására, amelyeket Isten állított oda gyermekei elé. Nem a világtól való elvonulásra, hanem a világ meggyőzésére készítet, mert ez a világ Isten országává kell hogy legyen. Célja nem a passzív imádat, hanem az istenországa gondolatainak élő munkás hatalommá tévése, a vallásos érzéseknek etikai aktivitássá változtatása. Ezáltal az istentisztelet a jelennel szoros kapcsolatba kerül, mert a jelent át akarja hatni az örökkévalóság erőivel. Így lesz a kultusz az egész vallásos élet tűzhelyévé, honnan világot megszentelő és formáló erők áramlanak ki. *Ezért mondjuk a protestáns kultuszt etikai jelleműnek.*

Az istenországa nagy céljának szolgálatában álló protestáns kultusz lényege szerint *közösség teremtő hatalom*. A katolikus kultusz is, mint elvileg minden kultusz, közösségre akar elvezetni: az Istennel való közösségre. De hiányzik belőle a hívők közötti testvéri közösség létrehozására irányuló tendencia. A kultusz a maga isteni eredetéből folyó erejével biztosan halad kitűzött célja felé, nincs semmi szüksége a hívők segítő munkájára. A maga isteni hatalmával átöleli az egész világot, látható kapesa az una sancta ecclesia-nak, de a kicsi eggyessel, annak kicsi örömeivel és fájdalmaival nem törődik. Nem egyesíti, nem forrasztja össze a hívőket egy testvéri közösséggé. Akik segítségével együtt járulnak a világfölötti királyi széke elé, személy szerint közömbösök, idegenek, sőt ellenségesek maradhatnak egymással szemben. *A protestáns kultusz azonban nemcsak az Istennel, hanem a testvérekkel való közösséget is munkálja.* Egyik a másikat feltételezi. Aki nem tud személy szerint belekapesolódni a testvérek, az Isten gyermekei közösségébe, az előtt zárva marad az Istennel való közösségre jutás útja is, mert a közösségben van a kultusz ereje. Ezért nem alkalmasak a protestáns kultusz gyakorlására az ezreket magába fogadó hatalmas dómok, hol a résztvevők tömege át nem tekinthető, hol az óriási tömeg nagysága és lomhasága miatt nem fogható egybe. Ezért nem alkalmasak az igazi protestáns kultusz hordozására a nagy városi gyülekezetek, hol a jövő-menő, egymást látásból sem ismerő, egymás sorsáról semmit nem tudó és azzal nem is törődő idegenek verődnek össze vasárnapról-vasárnapra, akik között az egytemplomon kívül semmiféle közösség nincsen.

Utójára hagytam a két kultusz közötti ama különbség felemlítését, amelyben legnyilvánvalóban látható a kettő közötti kibékíthetetlen ellentét. *A kath. kultusz Istenre akar hatni*, benne változást előidézni, az ő akaratát befolyásolni, míg a protestáns kultusztól teljesen idegen ez a szándék. A protes-

táns kultusz a hívőkön akar változást vinni véghez, arra való, hogy előkészítsen, alkalmassá tegyen az Isten előtt egyedül kedves áldozatra: önmagunknak engedelmes odaszentelésére, az isteni akarat előtti örvendező meghódolásra.

A katolikus és protestáns kultusznak e nagy vonásokban való összehasonlítására azért volt szükség, mert mindnyájunknak van közvetlen vagy közvetett tapasztalata arról, hogy a katolikus kultusznak ma is csodálatos hatalma van a lelkek felett. Ez a vonzó ereje nemcsak abban nyilvánul meg, hogy a protestáns híveknek, különösen a nőknek egy nagy tömege szívesen vesz részt a kath. istentiszteleten, hanem a kultuszunkkal elégedetlenek lelkében a kultuszunk reformálásának bizonyos katholizáló irányt ad. Ha végig tekintjük azokon a reform törekvéseken, melyek a német protestáns egyházak kultikus életében ma olyan nagy hullámokat vernek fel, itt is, ott is megtalálhatjuk a katholizáló kovászt. Szinte azt kell hinnünk, hogy a katolikus és protestáns típus nemcsak a történeti fejlődés különböző fázisainak felel meg, hanem bennök a különböző lelki strukturák jutnak kifejezésre. Vannak lelkek, akik soha sem tudnak az érzékinek rab-ságából a szellem szabadságára felemelkedni. Meg kell látnunk, hogy a katolikus kultusz a maga bámulatos építményével még mindig félelmetes hatalom, amelyet nem lehet, nem szabad lekicsinyelni, mert gyökerei mélyen lenyúlnak az emberi léleknek az értelem fényével be nem világítható, az értelem erejével nem uralható misztikus mélységeibe.

És meg kell látnunk ezzel szemben a mi kultuszunknak fenyegető veszedelmeit és erőinek forrásait is.

A református kultusz.

A kultusz lényegében nem egyéb, mint az Isten és az ember, az ember és az Isten érintkezése, közlekedése, találkozása. Minden kultusznak az a törekvése, hogy ez a találkozás a lehető legteljesebb és legközvetlenebb legyen. Két élő valóság közötti személyes, bensőséges találkozásnak meg vannak a maga útjai, módjai. Bizonyos formái vannak, amelyek között az a találkozás legbiztosabban megtörténhetik és lefolyhatik. Egy kultuszban egy vallásos közösség, tehát több ember, esetleg ezrek keresik ezt a találkozást. Ha egyébért nem, a rend kedvéért is szükség van bizonyos meghatározott formákra. Ezeket a formákat a kultuszt űző ember alkotja meg és eszközi jelentőségük. Törvényük az, hogy minél érzékibb a fel-fogás Istenről, annál gazdagabb kiképzésűek és annál jelen-tősebbek. Elvileg ott, abban a vallásos közösségben, ahol a szellemi felfogás lesz uralkodóvá, szükségtelenek ezek a formák, hiszen Istent lélekben kell imádni. De az ember érzéki

természetéből következik ennek a tisztán szellemi, minden külső formát elvető kultusznak a lehetetlensége. A külsőleges abszolút mellőzése soha sem sikerülhet. Szükséges a belsőt, a szellemi mint reálitást fogni fel, a legfelsőbb fokon szimbolumokban szemlélni. E pszichológiai motivumhoz járul a praktikus, szociális szükség is. Vallási közösség nem jöhet ott létre, ahol a vallás külső jelenségeiben nem lép élénk.

A kultusz tehát mindig egy reménytelen feladatot akar megoldani. A lehetetlent akarja lehetővé változtatni, mert azzal akarja, hogy a véges ember véges formák között a végtelennel találkozzék.¹

A mi kultuszuinknak központi, mondhatjuk egyetlen problémája, melyből minden más kérdés felfakad, az: mi módon, milyen feltételek mellett biztosítható Isten és ember, a halandó és örökkévaló eme bensőséges, közvetlen, teljes találkozása?

Tévedés lenne azt gondolni, hogy ez csak a mi református kultuszuink problémája. Igaz, hogy egyetlen vallásos közösségnél sem lép előtérbe oly édesen ez a probléma, mint nálunk, kik az Isten és ember közötti megmérhetetlen távolságot szédülő fővel szemléljük. De minden kultusznak, amely a kultusz névre érdemes, mégis ez volt a punctum saliens. És a különböző vallásos közösségek kultusza éppen azáltal különbözik egymástól, hogy milyen módon akarták ezt a problémát a maguk számára megoldani. A megoldáshoz vezető utat aszerint választották, hogy milyennek gondolták az Istent, milyennek az embert és milyennek az Isten és ember közötti viszonyt?

Kiesoda az Isten, micsoda az ember és milyen közöttük a viszony? — e három kérdésre adott feleletben benne foglaltatik a feleletadó egész élet- és világszemlélete, benne a konfessziója. Ezért abból, hogy valamely vallásos közösség miként oldotta meg a kultusz központi problémáját, vissza lehet következtetni a hitvallására. Minden vallásos közösség életnyilvánulásai, szervezete, még az adminisztrációja is visszat mutat a konfessziójára, hiszen a konfesszió nem egyéb, mint összefoglalása annak a vallásos életelvnek, amely mindezekben megnyilvánult. A vallás életnyilvánulásai között azonban egyetlen egy sines, amely oly közvetlen kapcsolatban lenne a konfesszióval, mint a kultusz. Ilyen szempontból nézve a kultusz nem egyéb, mint az illető vallásos közösségnek élő konfessziója. Ezért a konfesszionális karakter a legerősebben a kultuszon mutatkozik meg. Ez az oka, hogy nincs keresztény kultusz, hanem katolikus, orthodox, evangélikus, református és a többi.

Az elmondottak bizonyítására a kultusz történet összes

¹ L. Cordiie: Gottesdienst. Not. 1923. Eberfeld.

adatait fel lehetne sorakoztatni. De mivel közismert igazság ez, csak arra utalunk, hogy minél érzékiesebb valamely vallás felfogása Istenről, ennél fogva minél kisebb a távosság Isten és ember között, annál könnyebben tudja megoldani a kultusz kérdését, annál kevesebb nyugtalanságot okoz neki ez a probléma. Minél inkább törekszik a szellemiesítésre, minél határozottabban halad afelé, annál több és súlyosabb konfliktus elé állítja a kultusz kérdése, mert annál világosabban kezd kibontakozni a maga megoldhatatlan, de a megoldást mégis követelő nagyságában.

Előadásom tárgya a mi egyházunknak, a református egyháznak a kultusza. A maga tapasztalati valóságában mindnyájunk előtt ismeretes, legapróbb részletéig. És mindnyájunk szívében él több vagy kevesebb elégedetlenség. Problémák elé állít minket, amelyeknek megoldását keressük. Megdöbbentő, hogy ez a mi kultuszunk, amely külső formáiban oly nagyon egyszerű, amelyben minden olyan világos, áttekinthető, a megoldandó problémáknak milyen beláthatatlan seregét dobja lelkünk elé. A megoldatlan kérdések tömegével szemben kiki olyan érzésekkel állhat, mint amilyenek az ő egyéniségének leginkább megfelelnek. A passzív, nyugalmat kereső lélek aggodalmaskodhatik, szomorkodhatik miatta, a munkára, harcra vágyó örvendezhet felette. Nekem úgy tetszik, hálásak kell, hogy legyünk Istennek, valahányszor sürgető feladatok elé állít. Mert ezáltal úgy meg minket a tétlen tunyaságtól, mely a leghalálosabb veszedelem a mi egyházunknak.

A felvetődő kérdések mind egy központra utalnak és nekünk még kell látnunk, hogy nem véletlen, hanem szükség képeni ezeknek meglétele: magának a kultusznak a természetéből következik, hogy mindig vannak és lesznek ilyen kérdéseink. Mert a kultusz emberi oldalról nézve egy mindig megoldhatatlan paradoxon.

Amikor keressük a mi ref. egyházunk kultusza problémájának megoldását, kiindulási pontunk nem lehet más, mint annak a leszögezése: miként gondolkodik az Istenről, az emberről és a közük levő viszonyról a mi egyházunk?

A mi hitünk szerint az Isten az egyetlen igazi élő valóság, kezdete és vége mindennek. Ő a teremtője a világnak és embernek, Ökorklátlan, souveren Úr. Ő a világmindenség centruma. A mi református vallásunkat minden más vallástól, a keresztyénség minden felekezetétől az különbözteti meg, hogy legvégsőkig levonja az Isten abszolutságának, feltétlen úrvoltának következményeit.

Az ember Isten teremtménye, tulajdona. Egy végtelenség választja el Istentől, amely távolságot az ember soha áthidalni, átlépni a maga erején nem képes.

Ebből következik, hogy az ember félelemmel és alázattal áll szemben az Úr Istennel és a legfontosabb, az egyedül fontos kérdés reá nézve nem a Luther kérdése: hogyan üdvözülhetek, hanem a Kálviné: *mit akar velem az élő Isten?* Ez az egész világ minden teremtményével, az ember minden alkotásával, az egyház minden intézményével, s így a kultusz is csak eszköz az Isten dicsőségének szolgálatára. Az Isten akarata engedelmességet kíván, azaz az Istennek uralmát, az Isten országát.

Ebből következik, hogy *az ember az Istennel való életközösségre jutásra semmit sem tehet.* Megszerezni, kiérdemelni vagy éppen kikényszeríteni nem lehet. Az ember teljesen tehetetlen. A kezdeményezés Isten kezében van. Ha Isten az ő kijelentése által akarátát velünk meg nem ismerteti, magát fel nem fedi, mindörökre homályban tévelygünk. De Isten, nem érdemünkért, hanem végéremehetetlen nagy kegyelméből magát, akarátát kijelentette nekünk Fiában, a Jézus Krisztusban, aki az Istennel való életközösséget helyreállította és a Szentlélek álta nekünk ajándékozta. *Ezt az isteni kegyelmet mi a hit által tehetjük sajátunkká,* fogadhatjuk el. Az egész keresztyén élet tehát a kijelentés és a hit körül helyezkedik el, melyek körül az elsődleges a kijelentés. Dominius per evangelium nos vocat: nos vocanti per fidem respondemus: Isten az evangelium által hív minket és mi a hit által felelünk: mondja Kálvin. Az Isten kijelentése az Ő igéjében lesz felfogható a mi számunkra, ennél fogva az egyházat az ige birtoklása és hirdetése emeli ki a többi földi alakulatok körül.

Bár az elmondottakból világos, hogy a kultusz, amely lényegében nem egyéb, mint az Isten és az ember találkozásának, életközösségre jutásának eszköze, alkalma, nem az ember igyekvésén, elhatározásán, hanem az Isten kegyelmén nyugszik, bár világos, hogy a kultusz középpontjában az ige kell, hogy álljon, mégis a fentiek megállapításával a kultusz problémája még nincs megoldva. Az elmondottak csak arra jók, hogy problémánk annál élesebben, annál nyomasztóbb nagyságban álljon előttünk. A vallás nem theoria, hanem élet. Sorsa ott dől el, hogy eszményeit, elvi elgondolásait miként tudja életté változtatni, a reális életbe beleyinni. Ezért tévedés azt gondolni, hogy elég a mi egyházunk konfessziójának megállapítása. Még ezután következik a másik, nem kevésbé fontos és minket közelebből érdeklő kérdés: *mi módon, milyen feltételek mellett érvényesülhet kultikus életünkben ez a hit tisztán hamisítatlanul? Milyen legyen a mi kultuszunk, hogy alkalmas eszköz lehessen az Isten és az ember, a kegyelem és a hit találkozására?*

(Folyt. köv.)

G. L.

Az újszövetség jelentése a mai keresztyénségre nézve.

Tanári székfoglaló értekezés.

A legmélyebb megilletődés érzése és nagy felelősségem teljes tudata uralkodik a lelkemen ebben az órában, amikor a kolozsvári református theologiai fakultás méltóságos előjáróságának meghívása folytán és az erdélyi református egyházkerület főtiszteletű közgyűlésének jóváhagyásával — mint az újszövetségi tanszék tanára — a kathedrámát elfoglalom. Legyen szabad legelőször is igaz hálámnak és köszönetemnek adnom kifejezést azért a megtisztelő és kitüntető bizalomért, amely a meghívásban velem szemben megnyilvánult s amelyről úgy érzem, hogy sokkal nagyobb, mint amekkorát tulajdonképen megérdemlek. De éppen ennek a tudata teszi rám nézve ünnepélyesen komolyá és felmérhetetlenül fontossá székfoglalásom napját, mert amikor arra a rövid munkásságra visszatekintve, melyet anyaszentegyházunk szolgálatában eltöltöttem, önnönmagamban nagyon kevés olyan képességet és érdemet tudok felfedezni, ami hivatásom nagyszabású és hatalmascélú eszményeihez igazán méltó volna, akkor semmi más magyarázatban nem nyugodhatom meg, mint abban, hogy Isten az én igénytelen, jelentéktelen és erőtelen munkám parányi méretei között is módot tud és alkalmat akar arra, hogy a maga fenségét, dicsőségét és nagyságát annál szembeötlőbbé és kimagaslóbbá tegye. Kicsinynek és gyarlónak érzem magam, aminthogy Isten nagy és felséges dolgaihoz mérten minden ember az, úgy hogy meggyőződésem szerint senki sincs, aki — akár a magános belső áhitat lelkével, akár a tudományos kutatás kipróbált módszerű felszerelésével közelít a szentíráshoz — ne csak a legmegalázkodóbb tisztelet, ne csak a legkendőzetlenebb önkritika, ne csak a saját maga feletti leglesújtóbb ítéletmondás magatartásával járulhatna Isten kijelentésének magasztos és csodálatos titkaihoz, különösen pedig ennek a kijelentésnek a teljességéhez, református keresztyénségünk alapvető és életirányító szent okmányához, az újszövetséghez.

Ha egy székfoglaló beszédnek programot és célkitűzést kell magába foglalnia, úgy afelé a cél felé, amit az én programom maga elé tűz, a kiindulási pont és minden további lépés alapkövére éppen az újszövetségben foglalt isteni kijelentés előtt való meghódolás. A cél, s ebben minden kálvinista theologusnak egyet kell értenie, Isten dicsősége. De mivel Isten dicsősége semmiképpen sem függ emberi tényektől, a hozzá vezető út sem lehet az írott ígének valamilyen fölényes emberi beállítás szerinti alkalmazása, hanem éppen ellenkezőleg: az ígének minden emberi módszer, ismeret, tudomány, tan és gyakorlat fölé helyezése és egyedül döntő tényezőül való elismerése. Tehát az újszövetséggel való tudományos foglalkozás közben sem annak a kimutatása a lényeges, hogy kétezer éves múltja alatt akár a jóindulatú kegyesek tudományos erudíció nélküli vizsgálódásai, akár a rosszindulatú destruktív kritika következtében mi vé vált a világ átlagos ítélete szerint (noha kétségtelen, hogy ennek az ismeretére is szükség van), — hanem annak a bizonyágtévő demonstrálása a fontos, hogy az újszövetség a maga örökkévaló érvényű igazságával mit jelent minden idők s főképpen mit jelent a ma keresztyénségére nézve?

Hogy az emberek egy tekintélyes része minek nézi az újszövetséget, azt könnyű összefoglalni néhány pont alatt.

Nagyon érdeketlenség az a divatos vélemény, hogy az újszövetség, úgy ahogy van, idejét múltá. Azok az iratok, amelyekből áll, a keresztyénségnek egy olyan korai periódusában jöttek létre, amikor tulajdonképpen még nem is volt idő arra, hogy a Krisztus evangéliumának horderejét s nemzetek, korok és foglalkozások különböző viszonyaira való vonatkozásait leszögezhették volna; — az újszövetségi könyvek íróit olyan kérdések és problémák foglalták le, amik kétezer év előtti ázsiai és görög gyülekezetek hitét és életét érdekelték, olyan eszmekörben és világnézetben mozogtak, amelyekben azóta a kultúra és civilizáció régen túlnőtt, szóval az újszövetség egy nagy történeti becesel bíró könyv ugyan, de elavult és nem lehet igénye arra, hogy a XX. század modern embere irányadóul fogadja el magára és világára nézve.

Nem éppen szórványos az a nézet sem, amely bigottériát vél felfedezni abban, hogy egy szentkönyv magasabb helyet foglaljon el az emberiség értékelésében, mint például törvénykönyvek, államalkotmányok, vagy klasszikus tudományos és szépirodalmi alkotások. Ez a könnyed és konciliáns liberalizmus hajlandó ugyan elismerni, hogy a társadalom életének abban a kétezer év előtti — a maihoz viszonyított

primitív — korában, mikor az intelligencia és az értelmi felvilágosultság horizonja annyival szűkebb és sötétebb volt a modern korénál, egy ilyen az Isten nevében összefoglalt és isteni szankcióval tekintélyre emelt iratgyűjtemény nevelhette, vezethette és kormányozhatta az emberek millióit, de azt, hogy manapság a vallás még mindig egy szentkönyv kétezer év előtti tekintélyével argumentáljon, túlhaladott, legalább is középkori, felfogásnak bélyegzi.

Még elevenbevágóbb az az ellenvetés, amely úgy itéli, hogy az újszövetségnek másképen, mint történeti emlék gyanánt való megbecsülése, egyenesen ellentétes a keresztyénség belső lényegével. Ez a felfogás attól a veszélytől félti a keresztyén vallást, hogy a hívek az újszövetség könyvével a kezükben éppen úgy előírások és parancsok rajtuk kívül álló komplexumának és egyszerűen elhinni való tanrendszernek fogják tekinteni a Krisztus evangéliumát, ahogyan a zsidó vallást legális és rituális vallássá tette a Tóra és az ószövetségi kánon merev tekintélye. Már pedig a Krisztus evangéliuma éppen a vallás ilyetén felfogása ellen emelt szót.

A rendszeresség azt kívánná, hogy ezeknek az újszövetség tekintélyét és jogait kétségbevonó ellenvetéseknek általánosságban való megrajzolása után a cáfolat következék. Erre azonban tulajdonképen nincs szükség, mert amint előrebocsátottam, egyáltalán nincs szükség arra, hogy az emberek minnek tekintik az újszövetséget, hanem, hogy az újszövetség interpretálásában hogyan ismerjük fel azt az eszményképet, amilyennek Isten akarja látni az embert. Ammit mindazonáltal érdemes és tanulságos lesz vizsgálat tárgyává tenni, hogy mik voltak a rugói és a forrásai az újszövetséggel szemben eddig jelentkezett és a mai világ légkörében is meglevő ellenszenvnek, vagy legalább is bizalmatlanságnak. Ezen az úton olyan megállapításokra juthatunk el, amik nem csupán információ jellegével bírnak, hanem egyúttal rávezetnek, hogy a kérdés másik oldalára eső világosságot is megláthassuk.

Igaz, hogy itt egy egész tanulmánynak volna helye s abból, hogy ehelyett mindössze egy vázlatot nyújtok, a vázlatoknak az a közös hibája fog bekövetkezni, hogy az áttekinthetőség kedvéért schematizálni kell, ami az egymás mellett felsorakoztatott adatok egymáshoz viszonyított arányait elnagyolja. De még így is eklatáns módon válik szemléltetővé abban a három tényezőben, amelyre rámutatok, hogy az újszövetséggel szemben megnyilatkozott emberi negativumok ellenében hogyan bontakozik ki mindig magában az újszövetségben Isten felséges pozitivitása.

1. Lélektanilag érthető, hogy az ember tiltakozik minden ellen és lázongó szellemmel ellenez mindent, amit a saját szabadsága korlátozásának ismer. Már pedig mihelyt valaki az újszövetséget illetőleg abba a téves meggyőződésbe ejtette magát, hogy benne kötelező erővel, taxatív felsorolásban, valamilyen felülről származó kényszer által támogatva, elhinni való hittételek foglalnak helyet — és ha úgy érzi, hogy egy a saját lelki lényétől idegen tekintély erőszakolja rá magát, akkor ösztönszerűleg is védekező állásba helyezkedik azzal szemben, amit szellemi és lelkiismereti szabadsága sérelmének képzel.

Csakhogy ennek az emberi tiltakozásnak az a fogyatkozása, hogy éppen az a l a p j a hiányzik: indokolatlan, mert csak azoknál fordul elő, akik kívülről, mintegy letárgyasítva szemlélik az újtestamentumot — és csak addig tart, amíg valami csodás úton bele nem jutnak az újszövetségi kijelentés életadó, diadalmas realitásába, ahol olyan magától jövően, olyan önként következően válik érthetővé, hogy Isten mértéke alatt nem az a szabadság, amit mi szűk perspektívájú emberek annak hirdetünk, hanem az az áldott, boldog szolgaság a Jézus Krisztussal és a Jézus Krisztusért, amely éppen azáltal emel úrrá a világ felett, hogy szabaddá és függetlenné tesz benne mindattól, ami idői, anyagi és érzéki volt.

2. A második helyen azokra a motivumokra kell utalnom, amelyek a **Ujtestamentum** egyház bészereit váltak önkéntelenül is előmozdítóivá az újszövetségtől való elidegenedésnek. Az egyház, abban a mértékben, ahogy mindinkább intézményessé vált, mind többet hangsúlyozott ki abból, ami az újszövetségben is elkerülhetetlenül idői és külsőleges s viszont mind többet ejtett feledésbe és homályba abból, ami felette áll az időnek, ami végtelen és örökkévaló. Mihelyt a vallás az egyház kezében intézményesített rend keretei közötti valósággá vált — s ez elkerülhetetlen volt, mert mindig könnyebb dogmákba rendszerezett törvényszerű igazságoknak vakon engedelmeskedni, mint intuitív belső rugékonysággal a Szentlélek indítását követni — rögtön kikristályosodott a látható egyházat alkotó híveknek az a tömege, akik például boldog önelfelejtkezéssel nyugtatták meg hitüket a római egyház hittani esalhatatlanságának biztonságos érzése alatt; vagy akik egészen az öntudatosság látszatával lelték meg magabbrendű szellemi életük megvalósulási síkját a tradíciókban, az elődöktől örökölt hitnek csupán a formáit másolva le az Istennel való személyes, közvetlen, belső egyesülés helyett; vagy még a protestántizmusban is, a protestáns orthodoxia képviselői, akik, bár a biblia szószerinti inspirációjának vaskos hívésében is olyan erőt és olyan masszívan szí-

lárd hitbizonyosságot bírtokoltak, hogy tévedésükben is csak imponálhatnak nekünk, de lényegileg mégis majdnem betűimádókká váltak. Itt lehet felsorakoztatni a monaszticizmust és a pietizmust is, amelyek viszont olyan egyoldalúvá és keskenyjáratúvá tették a keresztyénség eszményét, hogy a földiektől való konzekvens elvonatkoztatásnak szinte természetes visszahatásaként kellett felszabadulnia a humanizmus minden emberit piedadistálra állító s minden istenit emberileg megfoghatóvá tenni igyekező áradatának. — Nem esoda, ha az egyháznak az ilyenszerű viszonylagos igazságokon való berendezkedése ahelyett, hogy az abszolút értékek érvényrehozatalára nézett volna, sok lelket vitt a meghasonlásba, akik aztán tragikus módon nem a keresztyén egyház emberi korlátozottságaiban, hanem magában az újszövetségben keresték és keresik a hibát.

A felszín alatt azonban az egyház örökkévaló értékeket hordoz, aniknek a garanciája és foglalata éppen az újszövetség kijelentés. Legelső sorban is az újszövetség könyve a kezsége az egyház történeti eredetének, maradandó voltának és el nem törölhető jellegének, ami a láthatatlan *ecclesia triumphans* képe a földi egyházon. Az újszövetség nélkül a mai keresztyénséget az elmúlt századok keresztyénségéhez kétségtelenül semmi más kapcsolat nem fűzné, mint a pusztá név. Ami azt illeti, az egyház sok változáson ment át a kezdet óta, tanai többféle átfogalmazáson, intézményei újabb és újabb fázisokon haladtak keresztyül, hanem az újszövetség mindenkor megmaradt a keresztyénség állandóérvényű standardjául és ezer változás közben is biztosította a kontinuitást. Az újszövetség nem önmagáért és az első keresztyén évszázadért volt és van, hanem minden, ami csak nagyszerű és szentséges volt kétezzer év történetében, vele van összefüggésben. A keresztyén vallás az egyháztörténet eseményei során egyesített magában mindent, ami drága, becses és maradandó volt, az Assisi Ferenc kegyességét, a reformátorok újjáteremtő erejét, a puritánizmus zordon erkölesi fenségét, de mindezek a gyarapodásai a keresztyénségnek az újszövetség körül összpontosultak, mint centrum körül, s az újszövetség eggyéolvasztó hevében váltak széttaglalhatatlan gazdag egésszé.

3. A következő tényező, ami némely körökben megintatta és aláasta az újszövetség tekintélyét, a tudományos kriticismus, amely a keresztyén vallást és az újszövetséget is módszeres történeti kutatások tárgyává tette. Jó ideig a szentírás könyveinek és korának történetét nem vették kutatás alá, sőt még ma is vannak, akik a keresztyénség eredeteire nézve semmi más körülmény ismeretét és megértését nem tartják szükségesnek, mint a supranaturális isteni ere-

det mindent megmagyarázó voltát. Mindazonáltal a történelmi kritika módszere kiterjeszkedett a bibliára is. Mindezekellett le kell szegezni, hogy ennek az irányzatnak rengeteg sokat köszönhetünk, többet nyertünk vele, mint amennyit veszítettünk, bár sajnos, a veszteségek is elkerülhetetlenek voltak.

Nem mondhatni, hogy az újszövetség könyveinek eredete, története és bizonyos speciális problémái tekintetében végleges eredményekre jutott volna el a bibliai tudomány. De bizonyos alapvető tények már kétségtelenek, s a tudományos kutatások végleges nyereségei gyanúnt könyvelhetőek el; csupán az teszi problematikussá az értéküket, hogy attól függ, hogyan érti meg valaki őket. Félreértésük bontó és destruktív tendenciákat szülhet; helyes megértésük építi és gyarapítja a keresztyénség életét.

Egyik ilyen megállapítás az, hogy az újtestamentum könyvei feltétlen aktualitással bírnak a maguk korára nézve. Mindegyikük valamilyen tényleges hiány betöltésére vagy szükséglet kiegészítésére keletkezett. Mikor Pál nagy elfoglaltságában nem mehetett el személyesen egyik vagy másik gyülekezetéhez, ahol pedig égető szükség lett volna rá, megírta hozzájuk egyik, vagy másik levelét; mikor a második generáció már nem tudta közvetlen személyes ismeret és élmény útján maga elé állítani a Krisztus alakját, megszülettek az evangéliumok. De nem szobatudósok művei voltak, akik elvont teológiát írtak, hanem az életből és az élet számára tárgyalták meg az evangélium princípiumait. Hanem éppen ebből következik, hogy az újszövetség teljes aktualitással és időszerűséggel bír a mai korunkra nézve is. Csak nem szabad félreérteni ezt a tételt, mint ahogy félreértik azok az elvadult doktrinák a mai szociális irányzatok körében, amelyek szentségtörő módon a szentírás textusaival próbálják igazolni a maguk romboló szellemét, egyes az összefüggésükből kiszakított részleteket próbálván átplántálni 2000 év előtti talajból mai talajba. Ahhoz, hogy az újszövetség mai aktualitása biztosíttassék, egyik oldalon az újtestamentum örökké maradáno értékeit kell átinterpretálni a mai világ megváltozott körülményeire, a másik oldalon a mai kategóriákat kell visszahangolni az újszövetségi idők világnézeti tónusához. Az ilyen megoldásból győzedelmesen esendül ki az újszövetség XX. századbeli hatalmas harmóniája, de minden más erőltetés csak disszonanciára és chaoszra vezet.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy az újszövetség könyvei valamennyien magukon viselik egy bizonyos apologetikus vagy kontroverziás tendencia jegyét.

Szükség volt szembeszállani a judaiztikusokkal, vagy a gnosztikusokkal, s eközben elkerülhetetlen volt némi fölény, exkluzivitás, egyes dolgok kiélezése. Ebből, hamis értelmezés mellett, könnyen kinő a szektáskodás. A helyes megítélés azonban annak a meglátására juttat el, hogy tulajdonképpen a legnagyobb kincseinket adta nekünk Isten kegyelme ezen az úton. Ha Pálnak nem lett volna konfliktusa a judaizálókkal, talán éppen kálvinista hitünk legfundamentálisabb tétele, a hit által, Isten kegyelméből való megigazulás igazsága, maradt volna kihangsúlyozatlan. Eképen lesz a helytelen beállítás egyoldalúságok okává, az igazi megértés pedig felbecsülhetetlen lelki kincsek forrásává.

Megtanítottak továbbá a történeti kutatások arra, hogy a keresztyénség nem egyszerűen csak lett és azóta van, hanem hogy nőtt és fejlődött, s hogy gyarapodásához sokféle külső körülménynek és komponensnek is köze van. S főképpen itt rejlett a vallástörténeti iskola módszerének a veszedelme. Sok olyan modern tudományos munkát olvashatunk a keresztyénség eredeteiről, amelyeknek a szerzői nyilvánvalólag megfeledeztek az eredményről, miatt a fejlődés folyamatát vizsgálgatták. Rengeteg adatot tudnak arról, hogy milyen hatások és milyen befolyások folytak be a keresztyénségre, de azzal, hogy végeredményben mivé lett, nem törődnek. Maga a módszer rendkívül tanulságos. Óriási segítséget nyújt nekünk az, hogy vannak lehetőségeink a keresztyénségnek, mint az emberiség szellemi élete egyik fázisának a vizsgálatára, vagy azoknak a különböző elemeknek az analizálására, amik hitélet és tradicionális formák tekintetében beleszövődtek az újszövetségi keresztyénség életébe. De mindez csak annyiban jelent igazi értéket, amennyiben végül is magának az evangéliumnak isteni felségét és örökkévaló célját emeli magasba fürkésző szemeink látása előtt. Az utóbbi időben igen szokásossá vált, hogy a keresztyénséget úgy emlegetik, mint a többi nagy történeti vallások sorában az egyiket. Az újszövetség tanulmányozásánál is könnyű alkatelemeket szétválasztani és megkülönböztetni benne, hogy mi a zsidó, mi a görög-római — ámde mindez csak félig érdekel, az egész érdeklődésünk mégis a Krisztus vallása felé fordul, mert akármit hirdessen is a modern elme toleranciája, mi meg vagyunk győződve arról, hogy a keresztyénség nem csupán a vallások egyike, hanem az egyetlen igazi vallás!

Es ennek a megfontolásnak az alapján a történeti kritika is eszközzé válik Isten kezében, hogy megmutassa az újszövetség örökkévaló becsét. Most már tudjuk, a tudomány mai álláspontján, hogy az újszövetség nem verbális, betűsze-

rinti mechanikus inspiráció útján állott elő, hanem emberek írták, akik maguk is keresték a világosságot és szakadatlanul arra törekedtek, hogy a világosságot tisztán, árnyék nélkül őrizték meg és adják tovább. Tagadhatatlan, hogy ez esodálatos és emberfeletti módon sikerült nekik, de viszont a betűvetésükből, a vívódásukból, a tusakodásukból az is kiviláglik, hogy a kijelentést, aminek írásaik az eszközövé váltak, ők is úgy vették, hogy először csak egy sugarat láttak, s csak aztán jutott bennük teljességre a világosság, mikor Isten kegyelmének fényözőne túláradt az életükön. Az újszövetség tehát megéreztetni velünk, hogy a kijelentés felénk fordított arculata nem egy merev és kővédermedt befejezettség, hanem egy élő, állandó folyamat, processzus. Úgy, hogy nem elég csak a kijelentés finalitását meglátni, hanem meg kell érezni, hogy míg maga a kijelentés végleges, befejezett, teljes, örökkévaló egész, addig a kijelentés v é t e l még mindig tart és sohse szűnik meg, amíg csak Isten üdvterve befejezést nem nyert az egész mindenségben.

De abból, hogy az újszövetség íróit történeti személyek, élő emberek gyanánt megismerjük, még egy tény következik. Az, hogy bár az újszövetségben benne van az egész teljességre jutott isteni kijelentés, a szavak, a symbolumok, a képek és a gondolatok, amik a hordozóivá váltak az örökkévaló kijelentésnek, kevesebbet tudnak elmondani, mint amennyi tartalom van bennük. Mert Isten kijelentése, a testté lett Logos, több mindennél. Több még az újszövetség huszonhét könyvéénél is, — ennél fogva több az egész keresztyénség kétezer éves történeténél és minden dogmájánál is: úgy, hogy akkor a keresztyénség is több, nagyobb, fensége-sebb és korlátok nélkül valóbb, mint amilyennek mi csak elképzelhetjük is. Elmondhatjuk, hogy tudjuk, mi a predesztináció, de Isten szuverén felsége előtt nem tehetünk mást, mint hogy arera borulunk a porba; — beszélhetünk az újjá-születésről, de tudnunk kell, hogy az Istennel való közösség ezerszeres arányban múlja felül a mi gyarló, nyomorult életünket; — hirdethetjük, hogy az ige testté lett és lakozék mi-közöttünk, de be kell vallanunk töredelmesen, hogy jóllehet a lélek kész, a mi testünk mégis csak mindig erőtelen.

Csak egy van, ami örök, változhatatlan és el nem fordul tőlünk: az Isten kegyelme!

A mai kor számára küldött üzenetében nekem ezt hirdeti az újszövetség. És én ezt akarom hirdetni azok előtt, akik közé odaállítatom.

Vigyázzatok, hogy Isten kegyelmét hiábavalóvá ne tegyétek!

Maksay Albert.

Duns Scotus theológiája.

Tanári székfoglaló értekezés.

Ez ünnepélyes pillanatban *először is hálát adok az én Istenemnek a Jézus Krisztus által* (Róm. 1: 8.), aki az *ő gratia specialissimájával* engem az anyaszentegyház leendő pásztorainak nevelésére elhívott. Teljes mértékben átérzem, hogy milyen kitüntető *áldás* szomorú erdélyi viszonyaink közt olyan hivatalt tölteni be, amelyik belső hajlamainknak és előképzettségünknek megfelelően, ahol az anyagi élet durva küzdelmeitől némileg megszabadulva odaadóbban szentelhetem magam Isten útjainak vizsgálatára s a reám bízott ifjú lelkek építésére. Tudom, hogy mit vár tőlem az a *bizalom*, ami megválasztásomban kifejezést nyert s amelyért az ebben munkás tényezőknek őszinte köszönetet mondok: Erdély egyetlen ref. főiskoláján megérinteni a hit és tudás varázsvesszőivel a megkövült multat s abból új *életterök* forrását fakasztani fel a szenvedésekben elbágyadt lelkek számára. Ha tehát előttem némelyik székfoglaló inkább az *őncélú* tudományosság munkájára való elkötelezést hirdette, hadd ajánljam fel magam én, az eddigi lelkipásztor, az *Anyaszentegyház*nak a *tudomány eszközeivel való szolgálatára*. Távol áll tőlem, hogy ennek a célnak az érdekében *hűgőhamisítást* a történeti tényeket. Hiszen minden hazugság megbosszulja önmagát, csak éppen azt akarom, hogy ahol a száraz események előadása közben Isten lelke megérint, engedelmeskedjek annak a próféta i kényszernek is, amit az apostolok e szavakban foglaltak össze: *Nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk!* (Csel. 4:20.).

Ezek után méltán kérdezhetné valaki, hogy miért választottam székfoglaló értekezésem számára, — amely pedig *bizonyságtétel* is kell hogy legyen, olyan tárgyat, ami jelenlegi gondolkozásunktól és lelki szükségleteinktől látszólag távol áll? Ki az, aki az újkor nagy gondolkozői és theologusai után még érdeklődik egy olyan elfeledett scholasztikus iránt, mint *Duns Scotus János*? Mi mondani valója lehet neki, akit kortársai *doctor subtilisnek*, a finom meghatározások és analízisek mesterének neveznek el, a mi élet és világosság után szomjuhozó korszakunk számára? . . .

A keresztyénség történetének tanulmányozása közben sokszor úgy érzem magam, mint a folyóvíz partján haladó útas, aki némelykor sűrű bozótba téved. Sokszor elfedik előlünk a partot a zajos politikai események, vagy gondolat szövevények. Szinte azt gondoljuk, hogy eltévesztettük az utat.

Aztán jön egy forduló és mi ismét ott állunk a parti tisztáson, arcunkba csap egy friss szellő, lábaink előtt pedig ott esobog az Élet tiszta folyóvíze. Egy néhány évtizeddel, talán egy századdal ismét előbbre jutottunk s már messziről könnyebb út, ismerősebb tájak üdvözölnék minket.

A scholaszticizmus, a középkor egyesített theologiai és filozófiai gondolkozása, nem tartozik a keresztyénség történetének vonzó fejezetei közé. Alapgondolatát: *a hit igazságait az ész segítségével igazolni*, rég meghaladta úgy a világi, mint a theologiai tudomány. Meghatározásai, fogalom elemzései, bizonyító eljárásai ma már annyira idegenszerűek, hogy különösen mi protestánsok azokkal nem szívesen foglalkozunk. Pedig már magában az a tény, hogy itt *minden gondolkodás kiinduló és végső pontja Isten és a keresztyén hit egy egész korszak szellemi irányait akarja egy-egy rendszerbe beledolgozni*, tiszteletet parancsol számára mindenki előtt. Hát még ha hozzá vesszük azt, hogy ez a kor, bármilyen különösen hangzóék is, sok tekintetben előkészítője volt a reformációnak, vajjon mellőzheti-e annak megismerését az események kapcsolatait kutató történeti tudomány? Elmehetiünk-e szótlanul egy-egy olyan rendszer mellett, amelynek alapgondolatait csak az újabb theologiai fejlődés kezdte érvényesíteni, kidolgozni?

Azt hiszem igaza van Seebergnek, midőn Duns Scotust „korszakalkotó jelentőségű történeti nagyságnak” nevezi,¹ mert a középkor nagy szellemei közül alig van még valaki, aki a *theologus* elnevezést inkább megérdemelné, mint ő. Egy olyan korban munkálkodik, a XIII. sz. utolsó s a XIV. sz. első éveiben, amikor az egyház világi hatalma már leáldozóban van. Az a szívós küzdelem, ami az egyházi és világi hatalom közt sokáig folyt és III. Ineze korlátlan uralmában végre megtermette a maga gyümölcsét, ennek utódai alatt újra fellobogott. A pápai széken VIII. Bonifácus, ez az elszánt, erőszakos főpap ül és vele szemben IV. Fülöp francia király küzd. Mindenki látja, hogy a hare a pápaság vereségével végződik s hiába hirdeti Bonifácus az 1302-ben kiadott Unam sanctam bullában a papi hatalom felsőbbségét a világi felett s a pápának való engedelmességet, mint az üdvösség feltételét², egy pár év múlva (1307) gyűlölt ellenfelének fogságába esik. Az egyház hűséges gyermekei érzik, hogy politikai téren már nem tudják felvenni a világgal a versenyt. Egész erejüket a hitélet ápolására és a tudomány művelésére fordítják. Ennek a munkának a vezérei a két kolduló szerzetrend: a domi-

¹ Die Theologie des Johannes Duns Scotus. Leipzig 1900. 668 l.

² G. Ficker—H. Hermelinck: Handbuch der Kirchengeschichte. Tübingen 1912. II. Teil 136 l.

nikánusok és franciskánusok. Missziói munkásságukba bevonják a világi testvéreket is (terciariusok), központi organizációjukkal mint fegyelmezett hadseregek állanak a pápa mellett, tudományosságuknál fogva ők az egyetemek fénylő csillagai. A párisi egyetemen egymás után tanítanak Albertus Magnus, Aquinói Tamás és Bonaventura, az oxfordi egyetemen Grosseteste Robert és Roger Bacon. Az arabok által felfedezett és feldolgozott Aristoteles megkezdte bevonulását a ker. theológiába.

Ennek a felpeszűlő vallásos és tudományos életnek egyik vezéralakja Duns Scotus János. Született 1265 körül Anglia északi részében (Northumberland) Dunstan városkájában. Tanulmányait az oxfordi Merton collegiumban végzi, itt lép be a ferencrendbe is, s itt nyeri meg az előadások tartására jogosító baccalaureus címet is. 1301-től 1304-ig itt tartja előadásait s készíti el nagyhirű munkáját, az Opus Oxoniense-t. 1304-ben a párisi egyetemen a theologia doctora lesz s a dogmatikát adja elő 1308-ig. Ekkor a rend generálisa Kölnbe helyezi át. Mint jó szerzetes, azonnal engedelmeskedik s mivel még itt egyetem nem volt, az ottani rendházban tanít. Közben heves vitákat folytat egy pantheista tanokat hirdető, libertinus erkölcsi felfogású szekta tagjaival, az ú. n. Beghardokkal. Egy ilyen vita után felhevülve meghül, súlyos betegségbe esik és már ez év nov. 8-án meghal.

Ez a rövid 43 évre terjedő, változatos eseményekben nem gazdag élet állig adja kezünkbe a kulcsot nagyszabású egyéniségéhez. Mi vezette őt a szerzetrendbe, hogy mélyült el hite, kiktől vette a közvetlen indításokat rendszeréhez, mind nyílt kérdések, amikre a történetírás még nem talált feleletet. Annyi bizonyos, hogy az az empirizmus, amit két nagy honfitársa, a theologus Canterbury-i Anselmus s az inkább filozófus Roger Bacon képviselnek, reá is maradandó hatást gyakorol. Műveiből azonban annál világosabban kidomborodik előttünk határozott élesen gondolkozó, energikus egyénisége.

Nem fárasztom Önöket azzal, hogy filozófiai gondolatait ismertessem, bármennyire esábit is azoknak modern színezete. Csak megemlítem, hogy az *egyéni lét* magasabb értékét, Istentől való származását, az érzéki ismeretről az értelmi ismeretre emelő *észtevékenységet*, végül a lelki funkciók közül az *atarat elsőbbségét*, ennek a szükségszerű ismerettel szemben való *szabadságát* már az ő éleslátása felismerte. Sokszor úgy tetszik, mintha nem egy ezelőtt 600 évvel élt, hanem egy körünkben élő filozófus gondolatait olvasnánk, annyira újszerűek azok. Nem az egyháznak vakon engedelmeskedő, hagyományos fogalomakon rágódó, hanem egy *szellemiségének tudatában levő s annak áldásaival élő kultúr ember* képe áll előttünk.

Hogyan tudja már most ez az élénk szellemű ember megtalálni az útát a theológiához? Úgy, amiként azt Kantnál látjuk, aki különbséget tett a tiszta és a gyakorlati ész közt. Szerinte is a theologia szemben a „következtetések tudományával“, *gyakorlati ismeret, az elvek belátása*. Igaz, hogy mint scholasztikus, ő is Istent úgy a filozófiában, mint a theológiában meg akarja ismerni, de tisztán látja, hogy ott csak végső ok, akihez az okoskodás szükségképen eljut, de itt már élettelen személyiség is, az egész történelmi fejlődés *célja*. Kauzális és finális világszemlélet így szétválnak egymástól s a theologia, szemben a dolgok okait kereső s szemlélődő ismerettel a legfőbb jóról és megnyerésének eszközeiről szóló tudomány. Tárnya sem nem a helyreállítás, (váltás) sem nem a Krisztus, hanem *maga az Isten*. Forrása pedig ennek a tudománynak csak egy lehet: *a kijelentés*. Igaz, hogy a kijelentés nemcsak a szentírásban, hanem a Szentlélek alkotásában az egyházban, ennek symbolumaiban, hagyományában; jogi törvényeiben is feltalálható, de hát ez egy kath. theologusnál nem feltűnő állítás. A vallás igazságait az ész is megtalálhatja, de ezeknek a fogalmaknak az életteljességét, mindenekfelett pedig *összefüggését* csak a kijelentés által nyerhetjük meg. A legfőbb theol. disciplina tehát az írás magyarázás. A kijelentés elsajátítására szolgál *a hit*. Ez kétféle ú. m.: fides acquisita és infusa: szerzett és belénk öntött. Az első a hitelreméltó emberek tanúságtételre, a másik magának Istennek a tevékenysége útján jön létre. Ő adja nekünk a habitust, a gondolkodás *hajlandóságát* a hittételek fogalmainak összekapcsolására és így azok helyeslésére. A hitben tehát ismét az akarattal van nagy szerepe, ez teszi evidenssé azt, ami az értelem előtt nem volt az.

Ezek az érdekes gondolatok éles ellentétben állottak az akkor divatos theol. felfogással, amely Aquinoi Tamásnak a Summa theologiae c. művében volt lefektetve. Ő, amint említettük, Aristoteles híve, előtte is az ember életét nem az aktív akarat, hanem a tudás, az intelligencia teszi. A theologia tehát a spekulatív ismerettel egynemű, csak magasabb ismeretet nyújt és célja ennek *az ismeretnek a lehetőségét* bebizonyítani. Isten ebben a rendszerben inkább az első ok, a világteremtő, aki a szellemi erőket magukba foglaló szakramentumokban közli az ő kegyelmét. Az élet célja: Isten teljes ismerete, a boldog szemlélet (contempláció).

Duns Scotus theológiájának elevensége az ő Istenről való felfogásában leli magyarázatát. Kiindul abból a filozófiai igazságból, hogy ő az abszolút okozatosság, aki *magától* cselekszik, tehát intelligens és akarattal bíró lény. Működése nem szükségszerű, hanem *szabad*. A világban előforduló különböző lehetőségek, s az emberi akarat és a bűn létezése mu-

tatja, hogy ő több, mint egy élettelen mozgató ok. Más semmi sem köti őt, csak saját lényege, az ő jésága. Lényege tehát a szeretet, amivel először önmagát, 2. az üdvre elhivatottakat, 3. az üdvözítés eszközeit, végül 4. az egész világot átkarolja. Megkülönbözteti az Istenben az abszolút és rendezett hatalmat. Az első az ő teljesen korlátlan, a második pedig bizonyos általa megadott törvények betartásával való cselekvését jelentik. Amit azonban ő tesz, az mind jó, nem azért, mert mi annak ismerjük el, hanem, mert ő akarja. Igazságossága, méltányossága és irgalmassága teszik elviselhetővé a büntudatot és az élet nyomorúságait.

Ez az *élettelen* Istenhit a többi tantételben is mindegyre jelentkezik. Az embert nem pusztá élettelen eszközzé, hanem öntudatos, akarattal bíró lényé teremtette, akinek vele szemben nincs ugyan szabadsága, de annál önállóbb lesz, minél inkább engedelmeskedik az ő akaratának. Ebben jön segítségére neki az isteni kegyelem. Krisztus váltság halála nem az a logikai szükségesség, aminek Anselmus tanította, hanem Isten kiengesztelésének egyik eszköze, ami mellett mást is alkalmazhatott volna. Az Ő áldozata, engedelmissége inkább tetszett Istennek, mint amennyire haragudott az emberiség bűneire. Ezért ajándékozta nekünk a kegyelem adományait, a szakramentumokat. Ezek azonban csak a habitust, a *hajlandóságot* adják Isten parancsainak betöltésére. Ki kell, hogy egészítse tehát a papi munkát az igazságosság, a tanítás és buzdítás, ami már inkább a kolduló szerzetesek kötelessége. Mindkét munkának azonban a célja egy: az Isten iránti szeretetre s a Krisztusnak való odaadásra ösztönözni a váltság alapján. Természetesen az örök végzés, az absoluta praedestinacio teljes mértékben érvényesül.

Nem fejtegetem, hogy már most ezen evangéliumi gondolatok mellett hogy találja meg az utat a katolikus hittételekhez, mert ez már részletkérdés és minket kevésbé érdekel. *Nekünk elég tudni azt, hogy egy olyan korszakban, amikor a kereszténység inkább mint politikai felfogás és tudományosság akart érvényesülni, akadt ker. theologus, aki a hitigazságokat nem annyira tudományosan bizonyítani, mint inkább megélni s azokat szervesen reprodukálni akarta.* Duns Scotus elsősorban a szívével, meggyőződésével, akaratával volt keresztényen s csak azután gondolt hitének elméleti formulázására. Átvette ilyenformán az Augustinus örökségét, akinek szintén a nyugtalan szíve (cor inquietum) volt a vezére a legfőbb jót és legigazabb realitást magába egyesítő Isten megtalálásában. Ebben a hitvilágban nem elméleti igazságok, hanem *élő valóságok* folytatják örök küzdelmeiket s a legfőbb törvény benne az, amit Scotus így fejez ki: *Dominatio—subiectio* = Isten uralma és a lélek engedelmissége.

Gondolom, sokan lesznek köztünk, akik ennek a hitvilágnak a protestantizmussal való közeli rokonságát már eddig is felfedezték. Luther elítélő szavai, amikkel ezt az érdemszerző eselekedetekről is tanító theológiát illeti, nem szabad, hogy elhomályosítsák előttünk annak eddig is már feltűnedező fénypontjait. Különösen annak a Kálvinéval való rokonsága feltűnő. Küzdelme a metafizikai Isten fogalom ellen, a vallásos ismeret sajátos volta, az ő biblián alapuló theol. pozitivizmus, a hittételek gyakorlati szellemű magyarázata, a hitben és a megigazulásban a kedélyi és akaratí elem erőteljes hangsúlyozása, végül Istennek az elővégzésben megnyilvánuló szabad tetszése, feltétlen uralma — ezek a kapcsolódási pontok.

És ezek egyúttal azok az alapelvek is, amiken minden kálvinista theologia a multban és a jelenben felépühet. Istennek hála túl vagyunk már azon a korszakon, amelyik a ref. hitfelfogást bizonyos logikai ellenmondások kiküszöbölésében, egy felsőbb harmonikus világ boldog szemléletében s az ebből származó ünnepi érzések ápolásában kereste. Ma már tudjuk, a hitetlen tudomány és a kultúra esődjé megtanított reá, hogy Isten világába beletartozik a disszonancia, az ellenmondás és a bűn is. Vonzó, derült tájak helyett a keresztyénség egy félelmes, ellenséges világon halad keresztül, ahol körülötte mindenfelől sötét szakadékok ásítanak, s ezekből a halál és a testiség fojtó lehellete száll feléje. Más vigasztalásunk megtartásunk nincs, mint az előttünk haladó Isten, s az ő alakjáról roánk hulló fény: a kijelentés.

Ennek az *Istennek a nyomait* kutani, felmutatni a történelmi eseményekben, lesz ezután az én hivatásom. Nehéz, de gyönyörűsége feladat, mint minden Istennek való szolgálat. A fáradtságért bőven kárpótolnak azok az ünnepi pillanatok, amikor munkám közben szinte megrendülve érzem, hogy: *numen adest*: Isten jelen van. A halálba induló Ignácius püspök, Konstantinus keresztyén lovasainak rohama, Augustinus új életre ébredése, a reformátorok élete, küzdelmei, Batizi András éneke a kassai dómhat, midőn egy összetört ország névtelen panaszát viszi a szenvedő Krisztus lábaihoz, prédikátoraink sóhajástól, láncsörgetéstől és zsoltárénekléstől hangos martyriuma, egy Révész, vagy Kuyper szívós küzdelme az Anvaszentegyház önállóságáért, mind-mind azt hirdetik nekem, hogy sokkal gazdagabbak vagyunk, mint ahogy azt gondolnánk. Ez a gazdagság nem egy holt birtok, aminek csak emlékeiből élünk, ez egy most is felbuzgó erőforrás s eredete ott van Isten szívében, aki a Krisztus.

Engedjék el most már nekem Önök, hogy ennek a *hívő történetírásnak a tudományosságát és gyakorlatiasságát* hosszasan igazoljam. Ha joga van valakinek a történelmi esemé-

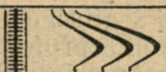
nyeket gazdasági tényezők összeműködéséből magyarázni, nekünk is megvan a jogunk arra, hogy azokat egy világon belüli és mégis isteni élettartalom erőiből, illetve ezeknek a véges világ erőivel való kapcsolódásaiból magyarázzuk. Ha valaki vak erők céltalan játékának fogja fel az emberiség életét, nekünk is szabadságunkban áll keresni az abban jelentkező értékgyarapodást és folytonos haladást egy mennyei cél felé. Ott van mindnyájunk előtt egy nagy ítélőszék: *a valóság*. Aki ezt *hívebben* magyarázza, értékeli, annak az eljárása a jogosult.

Ami pedig a másik szempontot illeti, meg vagyok győződve, hogy mindaz gyakorlati, ami *előre lendít*. És lehet e nagyobb hajtóerő számunkra, mint az előttünk haladó Isten, akinek „*fényes nyomában*” nekünk is járni kell? Keresztyén kutúránk legdrágább kincse, ami mellett történet egyedül lehetséges, Söderblom¹ szerint *a hit, a jövőben ... hit az igazság és szeretet győzelmében, hit a történet megifjodási folyamatában egyszóval hit Istennek élő, uralkodó, megváltó hatalmában*. Legyünk rajta, kedves szolgatársaim és nemes ifjúság, hogy ezt a végső győzelemben való hitet s a melléje szükséges lelki fegyverzetet (Ef. 6. 10—18.) vigyük bele az Isten országáért való küzdelembe!

Dr. Nagy Géza.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

¹ Die Religionen der Erde. Religionsgesch. Volksbücher Tübingen 1906. 27, 28 l.

Két nagy konferencia.

Lausanne.

A Stockholmban, három évvel ezelőtt kezdeményezett és megindított Gyakorlati Keresztyénség Konferenciája ez év augusztusában Lausannében tartotta második nagy gyűlését, mely a stockholminak méltó folytatása, sokban továbbvivője is volt. Bár ünnepélyességek és vele együtt külsőségek mindig velejárnak egy olyan konferenciával, melynek 500 tagja és ezek között a legkülönbözőbb fényesnél fényesebb egyházak mellett a legegyszerűbbekből is kerülnek ki, mégis úgy tetszik az értesítésekből, melyeket a konferencia menetéről olvasunk, hogy Lausanne már szakított sok olyan elemmel, melyek nélkül még Stockholmban nem képzelték volna el konferenciát.

A lausanne-i gyűlésen minden keresztelkedet képviseltette magát, az ortodox egyháztól kezdve a quakkerekig, csak egy egyház hiányzott innen is, mint hiányzott volt Stockholmból: a római kath. egyház, mely egy perere sem akar engedni elzárkozottságából, sőt Európa minden országában óriási erővel törekszik hatalma megerősítésére. Az orthodox egyház részvétele pedig, melyben kétségtelenül még Stockholmban sok esett a politikai tekintetek javára, szintén a közleményekből ítélve azért jelentős, mert úgy látszik, mintha ez az egyház némi hajlandóságot mutatna keresni az őszinte együttműködés és igazi keresztyén egység lehetőségeit. Kétségtelen, hogy az európai politika vezető személyiségei és államai jelenleg vagy határozottan protestáns, vagy legalább is Róma hatása alól elég független személyiségek és államok közül kerülnek ki. Mikor tehát a g. kel. egyház a protestantismus szellemétől kezdeményezett eme gondolat felé rokonszenvvel látszik fordulni, akkor nemcsak politikai tekintetben cselekszik helyesen, hanem egyuttal keresi azokat a lehetőségeket is, melyek a protestantizmussal fegyverbarátságot, a római katholicizmussal szemben pedig védelmet nyújtanak vagy legalább is ígérnek neki. Ezért akármilyen legyen is többsége a határozottan g. keleti államokban a görög keleti egyháznak, tekintetbe kell vennie azt

a segítséget, melyet a szekták elleni harcában és politikai téren a protestáns államok és egyházak segítsége nyújtani tud a számára. Ezen szempontok mellett ez a kapcsolat a protestáns egyházaknak is kiváló alkalmat nyújt arra, hogy az orthodox egyházban, melyben előre látható egy lassú, de nagy átalakulás előkészülete, az evangélium ügyét szolgálják.

A konferencia vezető szellemei között a protestáns világ legkiválóbb vezetői vettek részt. Közöttük Deissmann professzor, ki már az első megalakulás óta szeretettel és munkásan kíséri a mozgalom haladását, dr. Keller Adolf, aki minden ilyen mozgalomnak lelkes propagátora, Monod Wilfred, Hallei professzor, Söderblom upsalai érsek, stb. A konferencia tárgyai itt már közelebb jutottak azokhoz a kérdésekhez, melyekben először a különbségeket kell észrevenni, hogy azután az egységes gondolatokat kereshessük.

Az első kérdés, melyen az ellentétek kitűntek ez volt: „Az evangélium, mint az egyház megbízatása“. Itt az evangélium lényegében: hogy az nem emberi tan és nem erkölcsi doktrína, hanem Isten kijelentése Jézus Krisztusban az emberiség üdvösségére a bűnök bocsánata és a Szentlélek adása által, s hogy az evangélium lényege nem a Jézus tanítása, vagy tudománya, hanem a kegyelemnek Krisztusban való inkarnációja, — mely fogalmazás, mint látható, szakít az evangélium minden unitárizáló felfogásával, — ebben a gondolatban tünt ki az első ellentét, mikor az orthodox egyház egyik képviselője kijelentette, hogy egyháza felfogása szerint ezt a fogalmazást nem fogadhatja el, s az evangéliumról úgy nyilatkozott, hogy az olyan mysterium, melyhez csak az egyház birtokában levő sacramentalis uton lehet eljutni. Itt az egyház két egymással szemben álló felfogása: az evangéliumi és a sacramentarius, sacerdotális felfogás ütközött össze. Ez még jobban kitűnt a másik kérdés: „Az egyház természetét“ tárgyalása kapcsán, ahol az anglikánok mindent megtek, hogy közvetítő, protestáns és katolikus hitet átvidetni akaró álláspontjukkal esetleg ezt a nehézséget eloszlassák, de azokat a nehézségeket, melyeket az a tény támaszt, hogy az orthodox egyház hitében az egyház fogalmával szorosán egybe tartozik és attól el nem választható a hierarchia, a sacramentumok tana stb. az anglikán közvetítő magyarázat sem képes eloszlatni.

A harmadik főkérdés „Az egyházak közös hitvallása“ csak még világosabban kimutatta, hogy az egyházaknak hitük öntudatosítása mellett mennyire szükségük van az egyetemes evangéliumi alapok fölkeresésére.

A csoportgyűléseken, melyek ezen kérdéseket beszélték meg, újból sajnálatosan világos lett, milyen kár, hogy a kath.

egyház távolfartja magát a mozgalomtól s nyilvánvalóvá lett a hozzászólásokban az is, hogy e tényt éppen a protestáns képviselők szögezték le legnagyobb sajnálattal. A kath. egyház ennyi szeretetteljes megemlékezést nem kapott még protestáns oldalról és ennek értékét emeli az a körülmény, hogy e nyilatkozatok olyanok részéről hangzottak el, akik saját hitük buzgó védelme mellett a Krisztus ügyének munkálásától voltak áthatva. A konferencia végső eredményének tekinthető az a megállapítás, melyet Germanos orthodox érsek terjesztett elő, mely szerint egy közösség bázisa csak a hét oekumenikus zsinat által elfogadott egy ősi egyház hitvallása lehet, de ez a kijelentésük nem irányul a konferencia további munkájának megszüntetésére, sőt késznek nyilatkoznak a többi egyházakkal szociális és erkölcsi téren való együttműködésre és egynek érzik magukat a többiekkel a Krisztusban való hitben.

A konferencia eredményeit Keller ezekben látja: 1. Világossá lett, hogy minden egyháznak dogmatikai különbségek dacára az élő Krisztusban van reménysége e világ jelen nehézségei megszüntetésében. 2. Ez ellentétek dacára az egyházak már eljutottak addig, hogy hitük kérdéseiről nyugodtan tudnak beszélni anélkül, hogy egymást kiátkoznák. 3. Jobban megismerik egymást nemcsak munkáik, de hitük alapjaiban is. 4. A konferencia az első lépést jelenti egy ökumenikus theologia felé. 5. A missziói területeken levő egyházak kívánsága most fejeződött ki világosan az egyetemes keresztyénségre vonatkozólag, mely nekik nagyon sokat jelent. 6. A hit egységének keresése a szeretet és munka egységének keresésével együtt kell, hogy haladjon. 7. Ez volt az első alkalom, hogy az egyházak elismerték az egymás speciális karizmáit s azt, hogy mindegyiknek van hivatása és feladata az Isten országa építésében.

Akármennyire messze is van tőlünk helyileg s talán sok tekintetben eredményiben is ez a konferencia, nem szabad, hogy távol legyen tőlünk céljában és törekvéseiben. Lang professzor a Presb. Világszövetség budapesti gyűlésén utalt arra, hogy az a bázis, melyen az összes ker. egyházak között egy ilyen egységet meg lehet teremteni, a mi református hitünkben van lehelyezve, mert a kálvinizmus az, mely amellet, hogy határozottan evangéliumi, sőt épen ezért, leg-egyetemesebben képes képviselni a keresztyénség igazságát, s a református hit az, melynek épen tisztasága miatt diadal-maskodnia kell. Nekünk, erdélyi reformátusoknak, sohasem szabad annyira elmerülnünk a magunk apró ügyeibe, hogy ne legyen szemünk az egyetemes keresztyénség nagy kérdései és mozgalmi meglátására, mert mihelyt ezt tettük, mihelyt megszoktuk, hogy a további kérdésekkel nem törődünk,

beleesünk a rövidlátás és szűklátókörűség veszedelmébe. Készülnünk kell arra, hogy Istennek velünk célja és terve van ezen a téren is.

B u d a p e s t.

A másik nagyjelentőségű konferencia a Presbiteri Világszövetség konferenciája Budapesten zajlott le szept. 4.—10. napjain. Voltak ennek a konferenciának külső eredményei és olyan vonásai is, melyek azt külsőképen jelentőssé tették. A magyar ref. egyház értékeinek megismerése, az az őszinte szeretet, mely a Szövetség-vezetői lelkéből a magyar reformátusság iránt kisugárzott s az a tisztelet, melyet még hibáiban és nyomorúságaiban is nagy egyházunk ébresztett vezetői által, semmiesetre sem lebecsülendő eredmény, de csak külsőleges. Mélyebb jelentőségű annak a meglátása, hogy a mi magyar kálvinizmusunk hogyan vesztette az erejét és hogyan használja fel sokkal jelentéktlenebb célokra, hogyan forgácsolja szét tisztlán azért, mert nem képes magát egészen az Isten Országá szolgálatába állítani, amint az nálunk, a romániai ref. egyházon is látszik. Minden ilyen konferencia, ha figyelünk rá és hallgatunk a benne nyilvánvaló isteni üzenetre sürgetően és szüntelenül figyelmeztet, hogy legmagasabb és egvedüli céljainkat ne rendeljük alá mellékes, illőleges céloknak és ne engedjük magunkat eltéríttetni attól a tudattól, hogy mi nem másért, hanem Isten örökkévaló országáért vagyunk itt, s e céllal szemben minden más csak másodrendű érdek. Lehetetlen egy ilyen konferencián megjelenni anélkül, hogy az ember meg ne érezze azt a nagy testvéri kapcsolatot, mely őt, egy sok nehézséggel küzdő, sokszor elszűkült életet élő egyház tagját, összeköti a világ reformátusainak nagy közösségével, s hogy ez a testvéri kapocs akkor is megvan és fennáll, ha érezhetőleg és konkrét formákban nem is jut kifejezésre. Ennek a nagy testvéri közösségnek reánk is szüksége van, ebben nekünk is vállalnunk kell azt a szerepet és munkát, melyet Isten reánk bízott, mert minket is fel akar használni dicső neve hirdetésére e világon.

A kérdések, melyekkel a konferencia foglalkozott a ref. egyház más egyházakkal (róm. kath. orthodox) s az interdenominacionális mozgalmakkal való viszonyára, a ref. egyház kultuszára, a belmisszió munkájára, stb. vonatkozott. Hallottunk kiterjedt munkakörrel és erővel bíró egyházak mellett a ref. keresztyénség új előfutárairól, melyek nagy nehézségek és szenvedések útján tartanak ki a hit mellett, mint a görög ref. egyház, aztán a szovjetoroszországi, uk-

rajnai, lengyelországi reformátusok egyházai, melyek nehézségei és próbái vetekednek az első keresztyének által elviseltelkel, s akiknek segítségére jönni imádságainkkal és adományainkkal, testvéri kötelességünk volna.

Mindkét konferencia intés a mi egyházunknak arra, hogy gyakorolnunk kell a messzebbre és kifelé tekintést a magunk mindennapi bajai közül, nem azért, hogy a saját hírünket és dicsőségünket akarjuk szolgálni, vagy másokkal elismertetni, nem is azért, hogy — amire nagyon hajlandók vagyunk, — megállapítsuk, hogy nincs hozzánk hasonló kiváló egyház a földön, — hanem azért, hogy megérezzük azt a kapcsolatot, mely bennünket összeköt az egész ref. és keresztyén világgal, Krisztusban testvéreinkkel s ebből a nagy közösségből a munkában biztatást, árvaságunkban segítséget, az Isten országa jövőjére pedig reményt nyerhessünk.

I.

BCU Cluj / University Library Cluj

Ahitat percei.

Útmutató a Biblia naponkénti olvasásához.

1927. november.

1. *Mindenek élnek Benne.* Luk. 20:38. A halál szorongásai között reszkető szívnek vígasztalása ez az ige. Nem csak a magam gyarló életének e világ szerinti kielégítése az én utam, hanem kiszakadva a mulandóság korlátai közül ott legyek Nála, életem belefonódjék az Ő örökkévaló létébe. Ah, mennyi drága életet hordoz atyai szívében, mennyien élnek Benne.

Ima: Köszönöm jó Atyám a mai nap próbáit és aggodalmait, köszönöm a feltámadott Krisztus által engem is az életre választál.

2. *Ismerd meg szívemet.* Zsolt. 139:23. Áldott felhívás az Úr színe elé való állásra. Isten nagyon sok alkalmat nyújt erre. De érzed, hogy e világban vagy. Sokszor szégyenkezve, orcapirolással ismerted be gyávaságodat. A Jézus kereszti je mégis oda vonja szívedet, a keresztről erőt és bátorosságot száll. *Imádság:* Bizony ez a hely — szent hely. — *Imádság:* Edes Istenem elédbe hoztam ma is bűnös szívemet, ismerd meg Uram hibáival és bűneivel.

3. *Mivel dicselkedel?* Jer. 9:23—24. Életútunkon egyik legnagyobb akadály az, hogy inkább gondolunk az emberi dolgokra, mint az isteniekre. Ez önmagunkba bizókká és gőgösökké tesz. Pedig e helyett meg kell látnunk, hogy mi mily semmisségek vagyunk és az Isten milyen hatalmas. Aki dicsékszik az Úrban dicselkedjék. Minél többet bírnak Istenből, annál boldogabbak leszünk. *Imádság:* Szabadíts meg jó Atyám gyarló gondolataimtól, állíts magad elé, hogy egyedül Benned dicselkedjék az én szívem.

4. *Tapasztaltad-e?* Zsolt. 119:165. Legnagyobb dolog a világon: a léleknek békessége. Ennek első feltétele, számbavenni magadat: az Ő lelke — az Ő törvénye alatt vagy? Isten törvényeinek teljesítésében kielégülést, megnyugvást és örömet talál a lélek. A világnak minden szennye szóródjék is feléd, szíved nem rendül meg, mert Te már nála vagy. *Imádság:* Áldott légy Atyám, hogy előmbé add csodálatos törvényeidet, köszönöm azt a békességet és örömet, amit nyujtottál és által nekem.

5. *Aki azt hiszi, hogy áll.* I. Kor. 10:12. A ker. embernek is megvannak a maga kísértései. Eszrevétlenül kezdi ki a Sátán szíved nagyravágyó érzéseit és mikor legnagyobb biztonságban gondold magad, akkor ejti rabul a lelkedet. Ebben az ígében Isten aláztatosságra int. Félő szeretettel őrizd meg lelkedet az elbizakodottságtól. *Imádság:* Add jó Atyám, hogy önmagamba szállva megtudjam jobban aláznai magam és méltóbbá tehessem magam örökösödő — atyai szeretetedre.

6. *Példázat az elbizakodottaknak.* Luk. 18:9. Ez a példázat azt jelenti, hogy én is Istennek drága gyermeke vagyok, de szegény és üres a lelkem. Tudnom kell, hogy nem tettem és szolgáltam eleget Isten ügyéért. Sőt minél többet akarok tenni, annál több irgalomra van szükségem. Csak az alázat és imádság töltheti meg lelkeinket és emelhet fel Istenhez. *Imádság:* Istenem, kérlek szakítsd el a világnak lelkét értelen szívemtől, hogy leküzdve minden kísértést egészen a Tied lehessenek.

7. *Hogy szoktál imádkozni?* Mt. 6:5–6. Rád nézve legfontosabb kérdés az, hogy találsz meg Isten atyai szívét és Isten hajlón le hozzád. Egy nagy bizonyosság töltse el szívedet, hogy Istenhez felért a lelked. Érezd meg hogy Ő melletted van, veled marad. Ez az a hitbizonyosság, mely eljuttat minket a „szentek szentjébe.” *Imádság:* Köszönöm édes jó Istenem, hogy ma is lehajoltál hozzám, magadhoz emeltesd tusakodó lelkemet. Add, hogy imádságaimban hittel tudjam hozzád kapcsolni szívemet.

8. *Feltámad rajtad az Úr dicsősége.* Ézs. 60:1. Nagy dolog sötétségből világosságra jutni. Reád nézve elmúlt a sötétség, mert Isten világosságra hozott. Isten akarja üdvösségedet, Krisztust utánad küldötte. Ime Krisztus arcán keresztül feltámad az Úr dicsősége. „Aki engem követ, nem járhat sötétségben, övé lesz az élet világossága.” *Imádság:* Hálát adok Édes Istenem, hogy engem is választottál a Te dicsőségedre. Kérlek világolltasd rajtam örök szeretetted fényét.

9. *Többen vannak velünk.* II. Kir. 6:16. A kétségbeesés, a hitelenség büntetése. Milyen boldog a hívő ember, az aggodalmas pillanatokat félelem nélkül és békességben éli át, mert életét Isten erős karjaiban tudja. A fájdalom és nyomorúságok drága alkalmak annak meglátására, hogy igazán és egészen Istenre bizzuk magunkat. *Imádság:* Glória a Centráli Úrnakeminty félelmaryokkijli hitnek erejét, hogy boldog örömmel élhessek Te benned.

10. *Jelents meg az Úr az utat.* Jer. 42:3. Isten nélkül való életnek ismertetője a bizonytalanságban vergődés, a folytonos útkeresés. Az Istenben élő ember ennek nehézségeit nem érzi. Az Úr vezetését tapasztalja, ismeri az utat. Más út nincs, mint Jézus. „Senki se mehet az Atyához, hanem csak én általam.” *Imádság:* Édes Jézusom úttá tetted drága isteni életedet, add, hogy megragadhasam szegény gyarló életem számára.

11. *Viseljetek gondot.* Csel. 20:28. Az új élet teljességét nem érted el azzal, hogy bünnös szívedet oda vitted az Úr lábaihoz. Bűnbánati könnyeid elhullatása után érzed csak meg, hogy milyen nagy feladatokat bízott rád Isten. Folytonos vigyázásban kell lenned, mert drága a lelked, drága az anyaszentegyház. *Imádság:* Oh édes Istenem add, hogy mindennap közelebb juthassak Te hozzád és teljesebbé tehessem lelkemet a Te igéd által.

12. *Őrizd meg jól a te lelkedet.* V. Móz. 4:9. Isten ügyéért igazán csak az tud szolgálni, ki tisztán meg tudja őrizni lelkét. Ez az ige azokra a veszedelmekre emlékeztet, melyek lelked tisztaságát akarják letörölni. Fordulj bizalommal lelked főpásztorához az Úr Jézushoz. Vele és általa megtörik a Sátán minden ereje. *Imádság:* Megváltó Jézusom, Te vagy az én őriző pásztorom, őrizz meg az gonosztól és mentsd ki lelkemet a halál éjszakájából.

13. *Eredj el és Te is aképen cselekedjél.* Luk. 10:37. A legtöbb szegényérzetet ez a példázat vált ki belőlünk. Szegényes életem vádol, mennyi jót tettem volna és milyen üresen térnek meg cselekedeteim. Az Én gonosz uralmát törd össze szívedben, hogy betölthesd a szolgáló szeretet parancsait. *Imádság:* Elküldöttél Uram

e világba, oh add, hogy szívem teljes önátadásával szolgálni tudjam a Te isteni törvényedet.

14. *Imádkozva hozom őket.* Jer. 31:9. Nem lehetsz oly elesett és megalázott nép, hogy Isten atyai szívében hely ne volna számodra. Megaláztatásodban sírased el szomorú multadat, mert az őszinte könnyeken keresztül hallod meg az igaz szőszóló imádságát. Ő esedezik érted és vezet az atyai ház felé. *Imádság:* Jövel Uram Jézus, vedd magadhoz az én lelkemet és emelj fel az én Atyám országába.

15. *A titkok az Uréi.* V. Móz. 29:29. Isten szíve számunkra nem egy bezárt világ. Szívének titkaival fényesíti be a mi világunkat. Isten titkait felfogni és megérteni a hit szemével tudjuk. A hit világán keresztül lesznek valósággá Isten örök titkai. A titkok a hívő embernek nem lehetnek kérdései, tudja jól, hogy minél nagyobb a titok, annál nagyobb hitre van szükség. *Imádság:* Add jó Istenem, hogy hitennek erejével felérjek Te hozzád, mind többet-többet tudjak megérteni kijelentett akaratodból.

16. *Mindnyájan egyek legyének.* Ján. 17:21. Egyik sötét foltja a mi keresztyénségünknek, hogy nem tudunk egygé lenni. Mit tettél ennek leküzdésére? A Krisztusban való egységre csakis az aláztosság és imádság lelkületével juthatunk el. Ezen keresztül találsz rá a testvéri szívekre. *Imádság:* Mennyei Atyám oh ne engedd, hogy szétszakadjanak a testvéri kötelékek, a Lélek erejével kapcsolj össze, hogy mindnyájan egyek legyünk a Krisztusban.

17. *Ingyen kegyelemből szeret.* Hózs. 14:5. A kálvinista ember ebben tapasztalja a kiválasztottságát. Sokszor önmagunk ismerjük be: milyen méltatlan eserepedényre hull az isteni kegyelem. Az atyai szív a Golgothán tárult ki az ajándékozásra. Megnyílt szívvel hitével és örömmel fordul el Isten drága, ingyen kegyelmét. *Imádság:* Megalázva érzem atyai kegyelmed bűnös-fejemre hullását, oh hadd lehessen Tied az örökkévalóságban is.

18. *Mindennap kérned kell.* I. Kir. 8:57—58. Boldogan érezted meg a tegnapi igében az isteni ingyen kegyelem melegét. Ez az ige épen arra figyelmeztet, nem elég megérezni, de folytonosan kérned kell, hogy egy pillanatig se szakadj le Isten atyai szívétől. *Imádság:* Édes jó Istenem áldó szeretettel kérek ne szünj meg könyörülni rajtam, ma is arra kérek, engedd meg, hogy általad és bened élhessek.

19. *Ha egy akaraton lesztek.* Mt. 18:20. Ez az isteni ígélet nagy erőnek a forrásaivá lesz számunkra. Az egyedülvalóságnak nehéz pillanatait üzi el. A feltétele az, hogy hajolj meg az Ő akarata előtt. Ennek örömét jelzik az adventi idők. Nincs más vágy, együtt és egy akaraton lenni Ő vele. *Imádság:* Segíts meg jó Atyám, hogy mai áldásaidat is jóra használhassam és egész valómmal a Te dicsőségedet munkálhassam.

20. *Kérjétek és megadatik néktek.* Mt. 6:10. Mi azt hisszük, hogy a legnyomorultabbak vagyunk, mert e világ minden fájdalma és sebe reánk hull. Elfelejtkezünk arról, hogy Isten egy drága — örvendező világot ajándékozott nekünk, hogy boldog uralma és békessége a világba lépett, kérjed hittel, hogy lépjen be a Te szívedbe is. *Imádság:* Édes Atyám hűséges atyai kezéd alatt megpihenve, kérlek vond ki lelkemet e világ bűnös lármájából.

21. *Mi nékem az Ur?* Zsolt. 18:3. Erre a kérdésre a zoltáríró boldogan felelt, mert megtapasztalta, hogy szabadító az Ur. Ez a világ bűnös indulataival és ellenségeskedésével körülvett és szorongatja szívedet: van elég bátorságod kinyulni az Ur szabadító keze után! Kínos — bűnös éjszakádba csak egy fény sugárzott: az

Úr szabadító. *Imádság:* Oh Uram Te vagy az én őriző pásztorom, ma is védteél, atyai menedékhelyen voltál, áldom szent nevedet.

22. *Tulajdonomná lesznek.* Mal. 3:17. Akit a kegyelem megragad oly csodálatosan kapcsolja Istenhez, hogy az más nem lehet, mint ahogy Isten akarja. A megtérés következménye, hogy Isten tulajdonaivá leszünk. Ezek a napok különösképen készítenek erre. Isten keresi a Te szívedet is, fogadd el engedelmes lélekkel. *Imádság:* Oh Uram légy segítségül az én erőtelen szívemnek, hogy az én Uram Krisztusom által a Te fiad lehessek.

23. *Vissza az Úrhoz.* Hózs. 6:1. A ker. életben visszaeső lelkek helyzete legsúlyosabb. A bűn másodszor sokkal erősebb és lenyűgözőbb. Ebben az igében épen az a megbízatás van, hogy Isten nem mondott le rólad. A bethlehemi fény rávilágít az atyai — megbocsátó arera, kelj fel, indulj vissza az atyai házba. *Imádság:* Édes Jézusom, oh bánkódva ismerem be, hogy elszakadtam az atyai háztól, kérlek, vezess vissza az én áldott Istenemhez.

24. *Bocsásd meg minden bűnöm.* Zsolt. 25:18. Ez az ige szemtől-szembe állít Istennel. Itt a nagy alkalom megszabadulni a tehertől. Súlyosan megterhelve tékozoltad életed, ne félj, Isten már könyörült rajtad. Az egyetlen és igaz életet elfogadta éretted is. Szakadjon fel szívedből a bánkódás: „Oh én nyomorult ember...” *Imádság:* Kegyelmes Istenem, magad elé állítottad bűnös szívemet, oh végy ki e nyomorúságból és irgalmad permetével tisztíts meg életem.

25. *A felemelt kéz.* Ézs. 14:26. Istennek nemcsak kegyelmes arca ragyog fel a megtérőknek, de ítélő erejét is megmutatja. Boldog állapot a kegyelmet elfogadni, de rettenetes visszataszítani az atyai jobbot és a felemelt kéz alá esni. Előtted a kegyelem és ítélet. „Jaj a meg nem tért városoknak.” *Imádság:* Édes jó Istenem, oh ne a Te igazsággal, hanem kegyelmeddel ítélj meg és szabadíts meg felemelt kezűd súlyos csapásaitól.

26. *Ragadd meg a reménységet.* Zsid. 6:18. A keresztyén ember reménysége a láthatatlan dolgok valóságával való folytonos meggzadagodás. Ezek azok a kincsek, melyekért bátran mindent elveszítetünk, de ha ezeket elveszítettük, magunk is elvesztünk. A boldog reménység bizonyosságával ivelődik át életünk földről — a mennybe. *Imádság:* Hálát adok Uram, hogy a boldog reménység szárnyain magadhoz emeltél, oh ne engedd, hogy Téged elveszítve, lezuhanjak a mély szakadékba.

27. *Elközelített a mennyek országa.* Mt. 3:2. Nagyfokú hitelenség kell ahoz, hogy ne ismerjük fel Isten szeretetét. Isten szeretete belépett a világba, Krisztusban szent valóság az Ő országa. Akik elfogadják őt és meghódolnak előtte, Isten boldog országába lépnek be. Vágysz-e erre, örülj, mert ime elközelített. *Imádság:* Add Édes jó Atyám megtérés indulatát, segíts meg, hogy boldog örvendezéssel beléphessek a Te országodba.

28. *Ne fordulj szóttanul el tőlem.* Zsolt. 28:1. Szomorú valóság az, hogy előbb mi fordulunk el Istentől. Bűneink büntetése, hogy nem hallhatjuk az Ő szavát. A halál szaga azért érzik a mi világunkban, mert bedugjuk füleinket az Ő áldott igéje előtt. Adventi készületünk az jegyen, alkalmassá tenni szívünket: Isten szava elfogadására. *Imádság:* Zendítsd meg jó Atyánk a Te szelíd-halk szavadat, hadd áradjon el a mi életünkön.

29. *Mit mondasz magadról.* Jel. 3:17. Önmagunk legtöbbször külső életviszonyaink szerint ítélgjük magunkat. Igazi mi voltunk esakis az Ige tükrében látszik meg. Isten minden szomorú — és sötét vonást le akar törölni arcodról, hogy ragyogjon fel az Ő

képe te rajtad. Akarjad Te is. *Imádság:* Ne engedd Édes Istenem, hogy világ szomorú ábrázatával elsötétítse arcomat, alázz meg engem és mosd le rólam bűneim sötét foltját.

30. *Ítéleted ösvényén vártunk.* Ézs. 26:8. Isten az ítélettartásban útát ver szívünkig. Felkészülten kell várnunk. De hányszor kell szégyenkezned arra a gondolatra, ha Isten az ítélet ösvényén térne be hozzád? Légy készen, hogy az ítélő Isten előtt ne kelljen arcodat befedned. Számítsd magad ama boldog lelkek közé, akik mindig örömmel várják az Urat. *Imádság:* Tudom megítélsz engem jó Uram, elődbe rakom gyarló szívem, oh ítélj meg és tisztíts meg az Úr Jézus által.

Z. P.

<><>

1927. december.

1. *Nem haraggal jön.* Hózs. 11:9. Dacára bűneink tömegének az Úr kegyelemmel közeleg. Ez a kegyelem a Krisztus arcán tündöklök, akit csak úgy lehet várni, ha megalázzuk magunkat előtte és irgalmához folyamodunk. Ismerjük meg abban is a kegyelem nagyságát, hogy nem haraggal jön az Úr. — *Imádság:* Uram alázz meg engem, hogy kegyelmed befogadhassam.

2. *Önts ki szívedet.* Siral. 2:19. Istenhez csak őszinte és alázatos imádsággal lehet közeledni. Meg kell mutatni szívünket neki, amint van, az engedelmes és őszinte imádság meghallgatás nélkül nem marad. De ezt az őszinteséget is csak Ő adhatja meg. — *Imádság:* Uram, indíts Lelked által, hogy szívem teljesen kitarhassam előtted!

3. *Miért haládoztok meg!* Ezék. 18:31. Isten nem akarja halálunkat, s hogy bűneink halálra vigyünk. Ebben látszik végtelen irgalmassága, mely akkor is fájjalja veszítünket, mikor mi elhagytuk Őt, s Fia által hívogat minket. — *Imádság:* Atyám, Te még az én életem is kímélni akarod s engem is szeretsz, szakíts el a bűn hatalmától!

4. *Készítsétek az Urnak útját.* Luk. 3:4. Ez adventi időkbén meg kell gondolnom, mit tehetek én arra, hogy Krisztus igazán eljöhessen életembe, családomba és a világba? Igaz alázattal lássam be bűneimet és vezessek másokat is erre. — *Imádság:* Istenem, készíts te Szentlelked által engem. Fiaid befogadására, s ez egész világban ragyogtasd fel az Ő világosságát.

5. *Azért vár az Úr.* Ézs. 30:18. Isten vár. Naponként tárja kegyelmét felém, hangoztatja hívó szavát, s bár régen elvethetett volna magától, kegyelmesen vár. Kinyitom szívem előtte. — *Imádság:* Atyám, ne engedd, hogy önféjű szívem halogassa a megtérést, míg talán késő lenne, szólj hozzám naponként és indíts fel Lelkeddel, hogy elérkezzen hozzád!

6. *Ha a bűnöket számon tartod.* Zsolt. 130:3. Ha Isten számon tartja bűneimet, nincs szabadulás. Végignézek életemen és sötétleni látom őket. Ki menthet meg, ha fel vannak írva Önála. Egy reménységem van, hogy Krisztus elfedi azokat, ha Őrá helyezem. — *Imádság:* Bűneim ha elszámolod Istenem, semmi sem menthet meg a haláltól. Oh add, hogy Krisztus keresztfébe fogózhassam s megmenekülhessek.

7. *Jobbítsátok meg!* Jer. 7:2. Hányszor szólott hozzám már Isten s én benne vagyok még mindig a bűnbén. Csak Isten lelke képes rá, hogy engem új útra vezessen. Igaz megbánással kell kér-

nem az Ő Lelkét segítségül. — *Imádság*: Szentlélek Isten, tisztítsd meg az én szívemet!

8. *De én az Úrra nézek*. Mik. 7:7. Ez adventi időkben nem kell mást tennem mint Reá nézni, aki szabadításom Istene. Magam nem szabadulhatok, s még mélyebben esem a bűnbe, de Ő azért jön, hogy megszabadítson. — *Imádság*: Uram, engedd, hogy Reád fűgesszem szememet és áhítatos csodálkozással nézzek a te eljöveteled elé, a mint szívemben bevonulsz.

9. *Ez az Úr, akit mi várunk*. És. 25:9. Krisztus az, akit vár a világ, teremtése óta, akire vágyott az ember, mióta ismeri Istent. Ő az, akit az én szívem keres és kíván. Csak Ő tudja megadni azt, ami nekem kell, s Ő tud megtartani. — *Imádság*: Reményeim Istene, téged vártalak életem kínos óráin óh jöjj el hozzám, hozz nekem békességet és tarts meg engem!

10. *Ime az Úr Isten jó*. Esa. 40:10. A közelgő Isten, az eljövendő Krisztus előtt alázattal és rettegéssel kell megállanom. Ő közele felém, hatalommal és dicsőséggel, ítéllettel és kegyelemmel. Készül-nöm kell jövetelére, hogy az igazán öröm lehessen számomra. *Imádság*: Uram, te be akarsz lépni életembe, hogy azt dicsővé és boldoggá tedd. Óh hadd várjalak boldogan és örömmel.

11. *Meggyógyít az Úr*. És. 57:18. Csak az Úr az én gyógyítóm. Ez a világ nem ismeri sebeimet és bűneim nyomorúságát, nem is érti meg azokat. De Ő megért. Azért halt értem a kereszten, s hordozta el szenvedéseit. Hozzá bátran folyamodhatom, Ő az én életem orvosa. *Imádság*: Uram, látod nyomorúságomat, gyógyítsd meg beteg, bűnös, csalódott, szomorú lelkemet evangéliumod balszá-mával.

12. *Rakj útmutató oszlopokat*. Jer. 31:21. Milyen csodálatos úton vezetett engem életemben Istenem. Hogy rakta tele életemet kegyelmének és akaratának jeleivel! Ha én azokat mind megjegyeztem volna és azokról emlékeztem volna. Hadd járuljanak fel szemeim előtt kegyelme drága jelei. *Imádság*: Atyám, emlékeztess naponta rá, mit tettél értem, hogy halálával áldjam neved naponta.

13. *Vessző alatt a frigynek kötelébe*. Ezék. 20:37. Életem emlékei között mennyi van, melyekben az Úr a vessző alatt akart engem átvezetni, kemény sujtólással az Ő kegyelme felé. Akkor hotor módon zúgolódtam ellenük, most látom, hogy szívem a vele való szövetségnek meghódolásra akarta vezetni. *Imádság*: Uram, a te vessződ hadd vigasztaljon engem, s vezessen a te imádásodra.

14. *Bizonyos az Ő kijövele*. Hózs. 6:3. Isten nem marad el, s nem késik. Igéretei bizonyosak, hatalma megdönthetetlen. Hozzám is jön, csak sokszor nem veszem észre s csüggedten leteszek róla. *Imádság*: Uram, olyan sokszor úgy látszik, hiába várlak, pedig eljössz, csak nem veszek észre. Óh mutasd meg jelenléted életemben s győzz meg kegyelmes vigyázásodról felettem.

15. *A gyökérre vetett fejsze*. Mát. 3:10. Az ítélet nyilvánvaló. Istennel nem lehet tréfálni és alkudozni. Az Ő megjelenése ítélet és pusztulás a gonoszoknak és meg nem térőnek. De ha reá figyelek és megalázom magam, megszabadulhatok az ítélet alól. *Imádság*: Kegyes Krisztusom, állj mellém az ítéletben és takarj be engem kegyelmed palástjával.

16. *Erősítsétek a lankadt kezeket*. Esa. 35:3. Bár az advent ítéletet hirdet a meg nem térőknek, a szomorúaknak és akik várják az Urat, dicsőséget és bátorságot mond. Kérdés, én várom-e Őt igazán és őszintén. *Imádság*: Uram, lásd meg a fáradt és szomorú lelkeket, akik téged várnak és jelenj meg nekik s erősítsd meg őket.

17. *Csodálatos ígéreték.* Ésa. 42:16. Ezek az ígéreték nekem is szólnak, ha meglátom vakságom, s akarok igazán látni és az egyenes úton járni. Ő mindenre képes, látást ad azoknak, akik sötétben vannak. *Imádság:* Uram, te csodát tudsz tenni sötét életemmel, óh hozz abba világosságot és békességet, hogy te légy világosságom.

18. *Az Úr lesz a föld királya.* Zak. 14:9. Óh, milyen jó lenne, ha csakugyan mindenki elismerné az Úr. a mi Istenünk királyságát ezen a világon. Pedig a világ még nem akarja elismerni Őt és még mindig küzdenek az emberek az Ő igéje ellen. *Imádság:* Jöjj el Istenünk és uralkodj világosan a földön s a szívekben, hogy a te országod bekövetkezzék.

19. *Készülj Istened elé.* Amós 4:12. Nehéz dolog Isten előtt megállani és megjelenni. Még imádságainkban is félelem vesz körül a mindenható Úr jelenléte megérezésekor. De van, akihez folyamodjam, ha Krisztus kézenfog nem kell félnem. *Imádság:* Uram, éreztesd meg velem, hogy a te jelenléted felséges és ijesztő, de ugyanakkor bíztass kegyelmeddel.

20. *Te reád néznek szeméink.* II. Krón. 20:12. Milyen sok hiábavaló dolgot eseleksziünk mi, mikor magunk akarjuk életünket igazítani, pedig csak Őreá kell nézünk, a mi Urunkra. Mikor mi tehetetlenek vagyunk, Ő mindenható. *Imádság:* Kérlek, szoktass engem hozzá Uram, hogy csak reád nézzek, tőled várjam szabadításom.

21. *Az Úr szabadításág.* Siral. 3:26. Csak várni kell. a szabadításig. Így vártak a próféták és szentek, akik tudták, hogy a szabadító eljő. Így kell nekem is várni alázattal és türelemmel, nem kételkedve benne. Ha késik is, de eljő bizonnal. *Imádság:* Istenem, végy ki a kezemből minden emberi eszközt, hogy csak reád bízhasam magam.

22. *Mivel menjek eléd? Mivel megismerem Isten kegyelmét és mit tegyek, hogy ítéletétől szabaduljak?* Semmit sem tehetek, kegyelmét megszerezni lehetetlen. De Krisztus ereje és segítségé előttem van. Ha mindenről lemondok és magam neki ajánlom fel, megszabadulok. *Imádság:* Istenem, részeltess engem Krisztus kegyelmében s légy irgalmas hozzám.

23. *Az Úr adta nekünk.* Józsué 24:13. Hogy milyen nagy az Ő kegyelme, az is mutatja, hogy az Ő országát, melyben semmit sem tettünk, nekünk adja és abba minket befogad. Bár tudnánk igazán vágyakozni oda és híven munkálkodni abban. *Imádság:* Atyám, ébressz szívemben igaz vágyakozást a te országod után.

24. *Aki nekünk születik.* Ésa. 9:6-7. Ma, az ünnep boldog sejtelmében, hadd időzzön lelkem Önála, aki szabadításomra jött. Hadd lássam Őt, aki az emberektől megvetett, de a dicsőség királya. aki fájdalmak embere, de az Angyalok Fejedelme. Óh, mi nagy dicsőség, mely lehajlik hozzám és érettem. Áldott, aki az Úr nevében jött!

25. *Az Ige testté lett.* Ján. 1:14. *Imádság:* Istenem, köszönöm neked, hogy értem Fiadat elküldötted, óh hadd hajoljak meg előtte boldog örömmel. Vésd szívembe a kegyelmet egész nagyságában s eselekedd, hogy megújult lelkem boldogan befogadja Őt.

26. *Született Megtartó.* Luk. 2:11. Krisztus az egész világ megtartója, ez dicsőséges és szent dolog. Krisztus az én megtartóm, aki engem megtart és megváltott a bűn hatalmából, ez még drágább nekem. De csak úgy lesz az, ha én átadom neki életemet és hódolattal fogadom be őt szívembe. *Imádság:* Édes Megváltóm, törd meg daeos szívem ellenkezését és költözz be életembe, hogy az egészen a tiéd legyen.

27. *Nagy örömmel örvendezének.* Máté 2:10. Az ünnep öröme nem elég öröm, ennél több kell. Örvendezés afelett, hogy többé nem vagyok árva, bünnel terhelt, elhagyott lélek, hanem drága gyermeke Istennek. Ezt az örömet éreztem-e ezen az ünnepén, vagy örömem csak a napoknak szólott? *Imádság:* Istenem, tölts be engem soha meg nem szünő örömével megváltásodnak.

28. *Az Ő egyszülött Fiát adta.* Ján. 3:16. „Aki nekem az ő egyszülött Fiát adta, hogynem adott volna vele mindeneket.“ Azért adta, hogy el ne vesszek, hanem hit által megtartassam. De hitet is csak tőle kaphatok. *Imádság:* Istenem, adj nekem olyan hitet a Te Fiadban, hogy egészen rábízhasam magam és életem kezébe tehessem le.

29. *Menjünk el Bethlehemig.* Luk. 2:15. Valahányszor megint elővesz a kísértés és ostromol a bűn, s mikor a bánat és keserűség kerülget, a pusztá világból Betlehembe megyek, hogy meglássam a békesség királyát. *Imádság:* Kegyelmes Úram, kérlek mutasd meg mindig magadat nekem s megnyugszom és megerősödöm.

30. *Látták az én szemeim.* Luk. 2:30. Ha egyszer igazán meglátam Krisztust, az Ő látása egy életre elég és elkísér az örökkévalóságba is. Igaz-e, hogy az életem egyetlen kincse, s ragaszkodom-e hozzá eléggé. *Imádság:* Maradj velem, már-már alkony föld el, nő a homály, Úram, maradj közel.

31. *Minden lélek dicsérje az Urat.* Zsolt. 150:6. Az év utolsó napján a kegyelem Istenének dicsérete zengjen ajkamon. Elszámolom jótéteményeit és bámulva állok meg szentséges akarata előtt. *Imádság:* Úram, add, hogy te légy nekem hajlékom és erős váram mindig, mint voltál eddig is.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

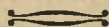

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VASÁRNAPI ISKOLA

„AZ ÚT“ ÁLLANDÓ MELLÉKLETE
VASÁRNAPI ISKOLAI VEZETŐK RÉSZÉRE.

MEGJELENIK HAVONTA.

EGYES SZÁM ÁRA 2 LEI.

I. ÉVF. 8—9. SZÁM. 1927. OKT.—NOV.

Álmos keresztyénség.

I. Thess. 5:6.

Ilyen a mienk, lagymatag, vasárnapi, sokszor üres, gyakran álomba merült, mely épen azért nem tud tenni semmit, nem ér el semmit, csak néha-néha felriad az álomból, érzi, hogy tennie kellene valamit, félálomban el is gondolja, hogy mit, talán terveket is csinál, aztán megint visszasülyed az öntudatlanság, tétlenség ködébe. Az álmokör úgy lepett meg, hogy alig tudjuk észrevenni, hogy vár valamit tőlünk Isten, hogy nem azért teremtett, hogy aludjunk.

Ez az álmosság az oka, hogy a mi keresztyénségünk nem tud határozottan szembeszállni a bűnnel, nem ér el eredményeket, nem mer kockáztatni semmit s jobbnak tartja megtartani magát, mint lemondani mindenről Krisztusért. A vas. iskolás gyermekeinkben ez az álmosság látszik abból az erőtlenségből, mely életükben tapasztalható, hogy hitük csak a vas. iskolában van, azonkívül nem törődnek avval, amit ott tanultak, restek a bűnt meglátni s azzal szembeszállni, inkább saját maguk előtt is titkolják azt, készek eltérni a bűn kérdésését, s ha ilyen hallanak, gyáván meghunyászkodnak, ahelyett, hogy bátran szembeszálljanak avval.

Pedig a mi munkánk nem ér semmit, ha éberek és józanok nem vagyunk magunk is, de ilyenné nem neveljük azokat a gyermekeket, akik vas. iskolában ránk vannak bízva. Először magunknak kell ébereknek és józanoknak lennünk, felébredni az álmainkból és bátran, egyenesen komolyan felvenni a harcot, elevenen keresni, mit kell tennünk a Krisztus ügyében s mivel szolgálhatunk Neki. Aztán ilyennekké kell tenni a tanítványainkat. Rá kell szoktatni őket, hogy világosan lássanak, tisztán ítéljenek a közt, mi a jó és

mi a rossz, égjének a Krisztus ügyéért és minden erejükkel igyekezzenek szolgálni annak, szolgálatukban legyenek találékonyak, s egész szellemük az éberség és józanság szelleme legyen.

Ilyen vasárnapi iskolásokra van szükségünk, ilyenek tudják felébreszteni aluszékony keresztyénségünket, s ilyenekből lesznek a Krisztus ügyének éber katonái.

Vasárnapi iskolai tanítások.

IV. kötet. (Újszövetségi történetek. Jézus beszédei és példázatai.)

1. Jézus a gyermekek barátja. (Márk. 10:13—16.) a) Hogyan beszéltek istenfélő anyák gyermekeinek az Úr Jézusról? Elmondták a Jézus gyógyításairól szóló eseményeket. b) Az anyák a gyermekekkel elmennek az Úr Jézushoz. Egy nap jön a hír, hogy Jézus a faluba érkezett, mire az anyák elvitték gyermekeiket, hogy meglássák Őt. c) A tanítványok ellenkezése. A tanítványok azonban, kik tudták, hogy Jézus Cserdét látta, hogy izavarul fogják az Urat, s az anyákat és gyermekeiket el akarták kergetni onnan. d) Jézus magához hívja a gyermekeket, akik körülállták Őt, Ő pedig beszélgetett velük Isten országáról s végül megáldotta őket. A gyermekek ezt sohasem felejték el, mert aki egyszer Vele találkozott, mindig szeretne vele lenni. e) És mi? Már most is találkozhatunk Vele imádságainkban, a vas. iskolában s megáld minket is.

Aranymondás: Márk. 10:14. Bibliaolvasás: Máté 18:1—10. Ének: 257:6 v. Magyarázat: templom, magaviselet, a templom rajza.

2. A gazdag ifjú. (Mát. 19:16—26.) a) Milyen földi kincse volt az ifjúnak? Háza, földje, pénze, melyekben nagy örömet is lelt. b) Hogyan akart a mennybe jutni? Ide is vágyott, tehát járt templomba, megtartotta a törvényeket, adakozott. De mégsem volt egészen biztos, tehát elment Jézushoz. c) Jézus megmutatja neki az utat. Jézus látta, hogy annak kedvesebb a vagyona, mint Isten, azért parancsolta neki, hogy mindent adjon el. d) Az ifjú nehéznek találta ezt az utat, viaskodott magával. Eszébe jutott sok szép földje stb. s elment. Világos, hogy jobban szerette a vagyonát, mint Istent. e) A gazdagság veszélyei. Csak új szívvel lehet a mennyországba bemenni, mely jobban szereti Istent minden-

nél. Ne gazdagok kívánjatok lenni, hanem mondjatok le Istenért mindenről.

Arany. Luk. 18:24—25. Mát. 6:24. Bibliaolv.: Mát. 6:19—24, 7:13—14. Ének: 35. Foglalkozás: hivatás és Istennek való szolgálat.

3. A tíz bélpoklos. (Luk. 17:11—19.) a) A bélpoklosok tömegének leírása. Hogyan gondolkoztak róluk mások. Találkoznak Jézussal. Jézus segített rajtuk. b) Mind elmentek a papokhoz, de egy onnan visszatért s hálát mondott Jézusnak. Alkalmazás: A bűn bélpoklossága. Ebből Krisztus szabadítja meg azt, aki Benne hisz. Milyen bűnök uralkodnak rajtatok? Ő segíthet. De ha megszabadultunk, nem szabad elfeledni hálát adni Neki.

Arany. Zsolt. 92:2. Bibliaolv. Zsolt. 92:1—5. Ének: 263. Magyarázat: az egészség mint áldás, ápolása.

4. A jerikói vak. (Luk. 17:35—43.) a) A vak élete, milyen nyomorban élt, hogyan koldult az utcákon, senkije sem volt. b) Jézus arra jön, sokan haladnak el előtte, megtudta, hogy Jézus közeleg. Segítségért kiált, el akarják hallgattatni, de Jézus hívja és kérdezi tőle, mit kíván. Mi volt a legnagyobb kívánsága? c) Jézus meggyógyítja, a vak követi. Alkalmazás. Jézus ma is hallja a segélykiáltást, ma is közel van. De aki nem hívja segítségül, elmegy mellette. Hívnod kell Őt.

Arany. Luk. 18:28; 18:42. Bibliaolv. Márk 8:22—26. Ének: 31. Magyarázat: A vakok intézete, gyógyítása, tanítása, írása. A szem.

V. kötet. (Történetek az Ószövetségből).

1. Dávid király lesz. a) A mélységből a magasba. (II. Sám. 2:1—4. 8—11. 3:1—12. 4:5—12. 5:3—5.). Dávid a szenvedések közt türelemmel várt Isten ígértének teljesülésére. Egyszer Hebronba küldte Isten, hol királlyá kenték. De nem egész Izráel királya lett, a Saul fia, Isbóset uralkodott, mígnem Jóáb megölette. Ekkor lett hét év múlva Dávid egész Izráel királya. b) Isten megerősítette Dávid trónját (II. Sám. 5:6—25). Dávid elfoglalja Jeruzsálemet. Hiram, Tirus királya szövetséget köt vele. A filiszteusok leveretése. c) Dávid örvend az Úrban, (II. Sám. 6:1—23.). Dávid hálás volt e segítségért Istennek. Áthozatja a frigyládat. Mikál meggyűlöli Dávidot, büntetése. d) Dávid Isten ügyét szíven hordja (I. Sám. 7—8.) Dávidot nagy királlyá teszi Isten, rendet csinál az országban, énekeket szerez. Házat akar építeni Istennek, Isten válasza. Isten az Ő Házat az Ő Fia által állította fel itt. e) Dávid és Saul maradékai. Alkalmazás: Dávid jelleme a történetekből.

Arany. Zsolt. 37:4. Bibliaolv. Zsolt. 23;103. Ének 220.

4. Magyarázat. A zsoltárok énekeskönyvünkben, ismertetésük.

2. D á v i d b ű n e. (II. Sám. 11—12. Zsolt. 51. a) Dávid titkos bűne. A keleti országokban ezt nem nézték bűnnek, de Dávid tudta Isten törvényét. Egyik bűn a másikat szüli. De hallgatott a lelkiismeretére mikor az korholta. b) Isten ítélete. Náthán. A próféta nem félt megmondani a királynak, az pedig beismerte. c) D. bünbánata. D. nem utasítja el a prófétát, hanem megalázza magát. Isten látta, hogy őszintén bánkódik, hozzá fordult. Alkalmazás: A bűn megbánása, bevallása nélkül nincs szabadulás. Ezt gyakorolni.

Aranym. 51. Zsolt. 12—13. Bibliaolv. Zsolt. 51:1—6. Ének: 81. Magyarázat. Lelki tisztaság, gonosz beszédek, gondolatok. A bünbánat.

3. A b s o l o n l á z a d á s a. (II. Sám. 14:25—26. 15:1—16. 16:5—14.) a) Absolon a lázadó. Absolon jellemét a kényeztetés elrontotta. Kevély, nagyravágyó, istentelen. b) A. meglopja a nép szívét, behizelgi magát a népnél. c) Királlyá téteti magát. d) Dávid menekülése, útközben megkövezik. Alkalmazás: a gyermekek kényeztetése, a kevelység átka.

Aranym. Péld. 22:6. Bibliaolv. Pldb. 23:12—19. 24:21—22. Ének: 228. Magyarázat: Hasonló esetek történetünkben. Szülők és gyermekek.

4. A b s o l o n b ű n t e t e s e. (II. Sám. 16:15. 17:24. 18:1—33. 19:1—9. 15:24. a) A. király. A nép ünneplése. b) Absolont leverik. Dávid Istenhez fordul. Parancsa, hogy A.-t kíméljék. c) A. halála. Hogy ment vesztébe a szerencsétlen fiú. d) Dávid bánata fia miatt. e) Semei kegyelmet kér. Alkalmazás: Isten megbünteti a gonosz gyermekeket. Dávid mennyiben hibás A. gonoszágáért?

Aranym. Péld. 30:17. Bibliaolv. Luk. 2:41—52. Ének 87.

Magyarázat: kormányformák, alkotmány. Kötelességünk az uralkodóval szemben.

VI. kötet. Az apostolok cselekedeteiről írott könyv.

1. J é z u s d i e s ő s e g e t r ó n j á r a l é p. (Csel. 1.). a) Az ó-szövetség hőseit Isten vezette, mindegyikben az Ő Lelke uralkodott. Mózes, Illés, Dávid, Dániel stb. Az új-szöv. mutatja, hogyan vezette Őveit Jézus. b) Jézus búcsúja tanítványaitól. 1:1—8. c) Jézus mennybemenetele. Kőd fogta el. Ember nem látta, hogyan fogadja az Atya Fiát. A poroszlok nádszálát adtak kezébe, most a világ kormányát vette át. d) A tanítványok visszatérnek Jeruzsálembe. e) Mátyás válaszája. Alkalmazás: Szemmel nem látjuk Jézust, de imádságainkat meghallja. Mellettiünk van. Ő uralkodik a világon.

Arany. Mát. 28:18. Bibliaolv. Mát. 28:16—20. Ének: 127.

2. *A Szentlélek kitöltése.* (Csel. 2:1—4. a) A tanítványoknak szükségük volt erre. Kevesen és félénkek voltak, pedig Jézus velük akart győzni a világ felett. Jézus erre nem természetfeletti erőt akart felhasználni, nem nagy tudományt akart adni nekik, hanem a Szentlelket. b) Hogyan kapták? Az ünnep Jeruzsálemben, hol a tanítványok árván állanak. A Lélek kitöltése. Predikálásuk. Az idegenek esodálkoznak. Alkalmazás: Milyen feladatokat adott nekünk is Isten. Ezért van szükségünk a Szentlélekre. Aki kéri ezt, megkapja.

Arany. Luk. 11:13. Bibliaolv. Lk. 11:9—13. Ének: 131.

3. *A Lélek megalkotja az első ker. gyülekezetet.* Csel. 2:5—41. a) A nép figyel a tanítványokra. A nép látta, hogy valami történt a tanítványokkal. Idegenek értették a nyelvüket, különböző országokból, (példák). b) Péter beszéde. c) Ennek eredménye. Sokan jöttek az utánaavaló napokban is, akik hittek. Alkalmazás: Milyen nagy erő a Szentlélek, mit tud tenni az emberrel. Velünk is.

Arany. Csel. 1:8. II. Tim. 1:7. Bibliaolv. Ján. 14:16—18. Ének: 132.

4. *A Lélek munkája a gyülekezetben.* (Csel. 2:42—47. 4:32—37. 5:12—14) A gyülekezet Isten keztje. Ennek gyümölesei: a) közösség, hol vita és veszekedés nem volt, b) tanítás Jézusról, az Ő akarataról, c) imádkozás, közös imádság áldásai, d) szeretet, egymást segítették, akiknek valamije volt, megosztotta a többivel, e) de kifelé is volt hatása: a nép tisztelte őket és sokan megtértek.

Arany. Gal. 5:12. Bibliaolv. a textuson kívül még Róm. 8:14—16. 26—27. Ének: 134.

A vasárnapi iskola története.

A ma v. iskola néven nevezett munka, melynek célja, hogy a gyermekeket Krisztushoz vezessük, mai formájában Angliában vette a kezdetét. A reformáció óta mindkét prot.

* Itt adjuk, sajnos csak vázlatban, a Vasárnapi Iskolai Tanítások három utolsó, most nyomás alatt levő füzetének első négy tanítását, hogy addig is, míg a könyv meg nem jelenik, ami reménylhetőleg november végére megtörténik, e tanítások használhatók legyenek. A decemberi számban még két-két tanítás vázlatát fogjuk hozni.

egyházban szokásban volt, hogy a gyermekeket összegyűjtöttek rendszerint vasárnap délután és ott a kátét nekik tanították. Ezt a munkát, melyet néha a felnőttekre is kiterjesztettek, katechizálásnak nevezték. Sok egyházban azonban ez a munka az idők folyamán abban maradt, s a gyermekek gondozását elhanyagolták, különösen, mivel akkor még az általános iskolakötelezettség sem volt szokásban.

Angolországban Gloucester (Gloszter) nevű városban élt egy Raikes (Réksz) Róbert nevű lapkiadó, akit megdöbbenett, hogy a gyermekek vasárnap délután hogy csavarognak az utcán és gonosz beszédekkel és tetteikkel valóságos rettegésben tartják a lakosságot. Ekkor jött az a gondolata, hogy ezeket a gyermekeket, akik sem templomba, sem iskolába nem jártak, valamivel el kell foglalni és különösen, hogy vallásos nevelésben kell részesíteni. Érintkezésbe lépett egyik lelkésszel s egy arra alkalmas asszonyt pénzen fogadott, aki ezeket a gyermekeket összegyűjtötte, vasárnap délelőtt templomba vitte, délután bibliai részek magyarázatára, számolásra, olvasásra, írásra tanította. Ez történt 1780-ban, egyszerűen négy ilyen vas. iskola alapítatott, ez tehát az első v. iskola kezdete. Mint szerkesztőnek módja volt Raikesnek a kérdést lapjában is megemlíteni, hol az lassanként általános érdeklődést ébresztett, úgy, hogy a városok egymás után kezdték ezt az intézményt elismerni. Már hat év múlva Londonban vasárnapi iskolát találnak, az eredménye pedig olyan nagy volt, hogy három éves fennállása után már köz-elismerésnek örvendettek a v. iskolák. Az angol, majd a skót és amerikai gyülekezetek azonnal észrevették, milyen jelentősége van a v. iskolának abban, hogy a gyermekeket vasárnap foglalkoztatja és a vall. nevelést segíti, s lassanként mindenüvé bevezették.

Az európai egyházak közül először a német prot. egyházak ismerték meg, ahová a német belmisszió atyja, Wichern vezette be, 1824-ben. De sok különböző ok miatt sok akadállyal kellett küzdenie, úgy, hogy 1863-ban lett Németországban ismertté és bevetté s akkor is inkább a gyermekisteniszteletet pártolták. Ma is inkább a gyermekisteniszteletet otthonosak a német prot. egyházakban, bár sok helyen ezt vas. iskolai módszerrel csinálják. A magyar egyházakhoz ez a munka a német és skót hatásokra került. Eleinte sokan inasiskolát értettek alatta. — még ma is vannak ilyenek, — mert az első inasiskolákat nálunk vasárnapi iskolának nevezték. Sokan ma is idegenkednek tőle, mert nem tudják felismerni jelentőségét.

Az angol és amerikai vas. iskolák, mivel ott felekezeti iskolák nincsenek, s így termék és helyiség nem igen áll rendelkezésre, úgy járnak el, hogy akárhány csoport legyen is,

egy teremben kezdik meg a tanítást, aztán az imádság és ének után minden csoport vezetője különvállik a csoportjával és megmagyarázza a tanítást, majd a végén a vezető az összes csoportoknak beszél és együtt énekelnek és imádkoznak. Énnél, ha helyiség van, sokkal jobb az a mód, hogy minden csoport külön teremben legyen, mert ekkor a vezető csak a maga csoportjával foglalkozik.

Külföldi egyházakban már a vasárnapi iskolai munkának nagy és gazdag irodalma van, füzetek és könyvek a gyermekek számára, folyóiratok, továbbképzésre alkalmas könyvek a vezetőknek, stb. Nálunk most kísérletezünk a vezetők számára a jelen lappal, a gyermekeknek meg „Az én kicsinyeim“ c. lap kiadásával. Attól, hogy kézikönyveket adjunk a vezetők kezébe, bármennyire fontos is volna az, még messze vagyunk s először is az kell hozzá, hogy v. iskoláink meg legyenek szervezve és öntudatosan tegyék kötelességüket.

A munka.

Lapunk előbbi száma centralizált körletől bemenő viszégekben ugyan, de rendelkezünk úgy, hogy azon v. iskolák, melyek vezetői nem kapták meg, vagy amelyek most esatlakoztak, ha kéri, igényt tarthatnak rá, hogy lapunk eddigi számaikat megküldjük, teljesen díjtanul.

Nyugtázás. A dési v. iskola központi járulék címén 50 L. és a székelykoocsárdi v. iskola központi járuléka 100 L., külmiszióra 100 Leit küldött be.

Szerkeszti:
Dr. Imre Lajos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, Ref. Theológia.

A VI-ik évfolymába lépő s mindkét nembeli ifjúság számára határozott keresztyéni alapon, változatos tartalommal a kolozsvári ref. Theologia ifjúsága által havonta kiadott: *IFJÚ ERDÉLY* előfizetési felhívással fordul olvasóinkhoz.

Programmjául a régi: az emberiség legmagasabb eszménye felé vezető utat jelöli meg.

A szerkesztői és írói gárdája biztosítékot nyújt arra nézve, hogy célkitűzéseit valóra váltva, olvasóinak minden rétege meg fogja abban találni a maga hiterősítő, tudását, ismeretét gyarapító és szórakoztató olvasmányát.

Szerkesztik: dr. Imre Lajos és Borbáth Dániel.

Előfizetési ára: egy évre 140 Leu, külföldre 170 Leu.

Ezen erdélyi magyar ifjúsági illusztrált folyóirat kiadóhivatala főleg a vallásos irodalomban megjelent művek terjesztését s árusítását is felvette programjába.

Ezért raktáron tart vallásos és szépirodalmi műveket, Bibliákat, Imakönyveket, Bibliai képes albumot stb. stb.

Mutaványszámot a folyóirathól, valamint könyvárjegyzéket megkeresésére készséggel küld a kiadóhivatal. Kolozsvár, Ref. Theologia.

Most jelent meg a „*Vallásos versek gyűjteménye*”-nek első füzeté.

Ezen füzet kiválóbb költőinktől vallásos estélyeken, összejöveteleken stb. szaválásra igen alkalmas szebbnél-szebb verseket tartalmaz. Ára 35 Leu. Portómentes küldéssel 45 Leu.

Megrendelhető az „*Ifjú Erdély*” kiadóhivatalában. Kolozsvár, Ref. Theologia.

Helyreigazítás.

AZ ÚT folyó évi 6-ik számában közölt: „Az új liturgia” e tanulmányból a 175. oldalon alulról fölfelé a 16-ik sorban a következők kimaradtak e szó után „vágya: nem támadhat alvó szivekben. Az Isten-tisztelet céljában.”
